

SÄVSJÖ

HEMBYGDSFÖRENING

Årsskrift 2016



Banvaktstugan låg där Sävsjö Trähus nu finns.
Bilden visar banvaktsfamiljen Lundgren



Stationshuset är ritat av Adolf Edelsvärd.
Huset revs och ersattes av en modernare
stationsbyggnad 1926.

Smalspåriga Järnvägen 1884 - 1984 Spårvidd 891 mm
SÄVSJÖ VETLANDA MÅLILLA

Station
SÄVSJÖ

Avstånd till Vetlanda 29,7 km och till Målilla 80,7 km
Höjd över havet 223 m

Den smalspåriga järnvägen, kallad Hvetlanda-Säfsjö Jernväg, HvSJ, byggdes och drevs i privat regi och stod klar för allmän trafik 1885 men redan 1884 kunde den tas i bruk för gods- trafik. Hastigheten bestämdes till högst 30 km/t. De första ångloken levererades av Motala verk- stad. Lok nummer ett fick namnet Hvetlanda och kom till Sävsjö i packlådor där det sattes samman. Lok nummer två fick namnet Fredrik Lothigius och nummer tre fick heta Sten Sture. Man körde med ånglok in på 1950-talet men då hade rälsbussarna redan tagits i bruk.

Stationshuset hörde till Statens Järnvägar, SJ, men där kunde man också köpa biljetter och lämna in gods för transport på den smalspåriga privata linjen.

År 1946 övertog SJ ägandet och trafiken. I folkmun kallades tåget för "Vetlandabocken". I Sävsjö skedde omlastning av gods mellan vagnar på normal- och smalspårig järnväg. En ny yrkesgrupp uppstod - omlastare. På 20- och 30-talen uppgick arbetsstyrkan till ett 20-tal man.

Sista persontåget gick från Sävsjö station 1961.

De fem inramade bilderna sitter numera vid respektive station och hållplats, längs smalspåret.

Smalspåriga Järnvägen 1884 - 1984 Spårvidd 891 mm

SÄVSJÖ VETLANDA MÅLILLA



Hållplats

Uppåkravägen

Avstånd till Sävsjö 2,7 km
till Vetlanda 27,0 km och till
Målilla 77,8 km

Höjd över havet 235 m

Det var inte bara slumpen som avgjorde var man anlade stationer och hållplatser utan det kunde också vara att betydande personer ville ha tillgång till järnvägen.

Sista persontåget gick 1961 och sista godståget 1962.



Ångloket Sten Sture levererades från Motala Verkstad i slutet av 1890-talet. Sålt till Spetsbergen 1927.

Smalspåriga Järnvägen 1884 - 1984 Spårvidd 891 mm

SÄVSJÖ VETLANDA MÅLILLA



Hållplats Gåvan

Avstånd till Sävsjö 5,0 km, till Vetlanda 24,7 km, och till Målilla 75,5 km.
Höjd över havet 243 m och banans högst belägna punkt.

Namnet Gåvan sägs ha sitt ursprung från följande händelse: Änkan Greta Lovisa Larsdotter fick i slutet av 1850-talet av Vallsjö församling 15 Riksdaler till hjälp att uppföra en stuga vid Torset på mark, som hon fick disponera under sin livstid. Huset fick namnet Gåvetorp. Gåvans hållplats anlades troligen för att frakta kalk till jordbrukarna i trakten men nyttjades också av bönderna runt Vallsjön och i Torset för att kunna frakta kräftor till Sävsjö och vidare till bl.a Stockholm.



Väntsalen är byggd 1911 och bestod av två delar, en väntsal med järnkamin i hörnet och ett godsmagasin.



1961 fick byggnaden nytt tak och 1984 revs den

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sävsjö Hembygdsförenings verksamhetsberättelse	4
Den vita ekorren av Bertil Zettergren	9
TVå affärssinnade systrar av Birgitta Bengtsson	10
Min släkt i Hjärtlanda av Lars-Åke Andersson	12
Pehr Hörberg av Inger Högberg	15
Förnamn i Vallsjö socken av Bertil Zettergren	16
Hattamajas ängel av Yvonne Gill	20
Tant Tin av Anders Blomstrand	22
Predikantsoppa av Inger Högberg	25
Bertil Bohman av Inger Högberg	26
Företagsamma kvinnor av Inger Högberg	
Rosa Arbin 1	28
Ulla Asklund 2	32
Mopedister av Inger Högberg och Leif Nilsson	37
Axplock från tidningsakrivet av Maj-Sofie Andersson	39

SÄVSJÖ HEMBYGDSFÖRENING

Verksamhetsåret 2015-03-24 - 2016-03-31

Styrelsen har bestått av:

Ordförande (vald för 2015)	Bertil Zettergren
Vice ordförande (vald t o m 2016)	Göran Svensson
Sekreterare (vald t o m 2015)	Eva Mill
vice sekreterare (vald t o m 2015)	Johnny Thorstensson
Kassör (vald t o m 2016)	Maj-Sofie Andersson
Ledamot (vald t o m 2015)	Barbro Eckerblom
Ledamot (vald t o m 2015)	Anna-Lisa Hansell
Ledamot (vald t o m 2016)	Jan-Olof Johansson
Suppleant (vald t o m 2015)	Barbro Carlsson
Suppleant (vald t o m 2015)	Börje Carlsson
Adjungerad (vald t o m 2015)	Inger Högberg

Styrelsen har under verksamhetsåret haft 8 protokollförda sammanträden.

Årsmötet, tisdagen den 24 mars, var förlagt till Galaxen i Kulturhuset. Många medlemmar och andra ca 130 hade kommit till årsmötet.

Till ordförande för årsmötesförhandlingarna valdes Ingvar Jarfjord och till sekreterare Ann-Christine Petersson.

Till ordförande för verksamhetsåret 2015 valdes Bertil Zettergren
Tre ordinarie ledamöter för 2 år 2015-2016 omvaldes Maj-Sofie Andersson, Jan-Olof Johansson och Göran Svensson.

Till revisorer för verksamhetsåret 2015 valdes Bertil Bohman och Lennart Ljungqvist och ersättare Reine Nicklasson.

Till två representanter till det regionala Hembygdsförbundets årsmöte 2015 valdes Eva Mill och Bengt-Göran ”Laban” Johansson. Till representanter för Komstad kvarn för verksamhetsåret 2015 valdes Jan-Olof Johansson och Runo Svensson.

Till representanter till Sävsjö Kommuns Hembygdsråd valdes senare i styrelsen, Johnny Thorstensson och Maj-Sofie Anderson. Intendenter för Hembygdsparken 2015 har varit Gösta Holm, Bengt-Göran ”Laban” Johansson, Jan-Olof Johansson och Per Petersson har skött flaggningen.

Stugvärd för 2015 har varit Anette Gunnarsson. Årsavgiften för år 2016 fastställdes till oförändrade 150 kr.

Förhandlingarna avslutades med att Ingvar Jarfjord tackade styrelsen och frivilliga för fint och viktigt arbete för Sävsjö Hembygdsförening. Även årsskriften fick rosor för intressanta artiklar.

Lars-Åke Andersson, Landsbro passade på att göra reklam för Hembygdsförbundets höstresa.

Bertil Zettergren hälsade kvällens inbjudne gäst välkommen. Det var professor emeritus, Björn Jonsson, född 1941 och uppvuxen i Sävsjö. Han var under många år verksam i Schweiziska Cernlaboratoriet, ledande laboratorium i världen för högenergifysik och världens största laboratorium för forskning inom partikelfysik. Numera bor Björn i Göteborg och är aktiv forskare i subatomär fysik på Chalmers tekniska högskola. Han föreläste över ämnet ” Hur man väljer nobelpristagare.”

Han lämnade nyligen det prestigefyllda och krävande uppdraget som ordförande i Nobelkommittén för fysik efter sju år.

Björn inledde sin föreläsning med att berätta om Alfred Nobel, framför allt om hans vilja att tämja ämnet nitroglycerin, men även om hans privatliv. Efter kaffepausen fortsatte Björn att berätta och visa bilder om Nobelkommitténs arbete. De närvarande fångades av Björns spännande och intressanta berättelse om sina upplevelser i skuggan av Nobel. Bertil tackade Björn med en Sävsjökasse fylld med Sävsjölitteratur mm.



Till sist fick de medverkande i årsskriften, som var närvarande på mötet, blommor, de var Yvonne Gill, Inger Högberg, Lars-Åke Engblom, Johnny Thorstensson och Maj-Sofie Andersson.

Elna Nilsson, som fanns på plats, hyllades som vanligt med en blomma.

Innan Bertil tackade de närvarande för att de hade hörsammat inbjudan drogs vinnarna på lotteriet.

Björn Jonsson föreläste följande dag för elever vid Aleholmsskolans naturvetenskapliga program.

Hemsidan

Eva Mill håller vår hemsida aktuell med text och bilder och man kan också härifrån nå vår gamla hemsida med massor av bilder från Sävsjö.

Där finns även en länk till Smalspåret.

Hemsidan nås via <http://www.hembygden.se/savsjo>.

Medlemskap

Föreningen är medlem i Jönköpings läns hembygdsförbund, Sveriges Hembygdsförbund och Stiftelsen Komstad Kvarn, där vi är en av förvaltarna.

Verksamhet

Vi har under året arbetat med att ta fram nya stadgar som tas upp första gången på årsmötet 2016.

Studiecirkeln med 10-15 deltagare i Medborgarskolans lokaler fortsatte. Vi försöker identifiera personer på våra tidningsbilder och är nu inne på 1970-talet.

En del av tiden tittar vi på bilder från Wiklunds Fotoateljé. De ursprungliga glasplåtarna som innehöll flera tusen familjebilder från mest 1910-talet är nu digitaliserade. Cirkeldeltagarna träffades 10 gånger under året.

Tre lördagar under våren hade vi öppet för alla i vårt arkiv på Storgatan. Där finns mängder av spännande uppgifter om Sävsjös historia, textilier, föremål, fotografier och handlingar. Här har Elna Nilsson lagt ner ett omfattande arbete under många år. Det kom en hel del intresserade och för många var det första gången de besökte vårt arkiv.

I slutet av maj fick vi besök av Nils-Erik och Gunhild Winther. Nils-Erik är släkt med Johan Winther som var en förgrundsgestalt i Sävsjö i slutet av 1800-talet. Johan Winther kom från Köpenhamn och hade bl.a. trävarufabrik på Sandsjövägen. Vi fick en släktbok som Nils-Erik hade gjort. Den ska förvaras i vårt Wintherarkiv. Senare under sommaren fick vi också diverse föremål av Sverre Winther som var sonsons son till J. Winther. Bland gåvorna kan nämnas schatull, foto silverbägare, familjebibel och en yxa smidd av en Sävsjösmed på 1800-talet.



Vårstädning av Hembygdsparken utfördes som vanligt och även Statarstugan fick en genomgång. Parken används flitigt av förskolor, skolor och privatpersoner. Byggnaderna i parken har nu inventerats i syfte att få grepp om underhållsbehov och långsiktig användning av byggnaderna.

Under maj och juni hade vi studiebesök av skolklasser från Hofgårdsskolan. Det var 7:or och 9:or som kom uppdelade i grupper med lärare. Några ur styrelsen guidade i Hembygdsparken, statarstugan och vid slottsruinen och det är något vi tycker är viktigt och gärna fortsätter med.

Söndagen den 14 juni inföll ”De vilda blommornas dag” som Svenska botaniska föreningen står bakom. Vi ordnade blomstervandring i Komstad ängar med Sävsjö Naturskyddsförening och Medborgarskolan. Samtidigt invigdes den nya bron över ån som tillverkats i samband med projekt Häradsvägen för att tillgängliggöra området.

Olof Rostedt invigningstalade om tillkomsten av bron och klippte det blågula bandet samtidigt som 11-åriga Elias Lund blåste fanfar på sin trumpet. Komstad café var öppet för kaffesugna.



Midsommarafton hade föregåtts av en regnperiod men på eftermiddagen höll sig regnet borta och till om med solen bröt igenom ibland.

Som vanligt kom många till Hembygdsparken för att träffas, klä och dansa runt majstången och fika med hembakat eller ostkaka. Smålandsbälgarna spelade från scenen och Bodil Jonsson i orkestern ledde lekarna runt stången.

Många glada barn fick åka hästskjuts en runda med Pelle i Örnsby som kom med vagn dragna av 2 fina hästar. Några prövade att gå på stylvor och lottköparna hoppades på en ostkakevinst. En del nya svenskar kom för att se och delta i vår tradition med midsommarfirande.



För femte året i följd anordnade vi kafésöndagar i Hembygdsparken under juli månad. Björn Roos inledde med att visa vad vitsar kan spegla. Han har Sävsjöanknytning som son till Holger Roos som var lärare i Sävsjö mellan 1939 och 1945, och har många minnen från Sävsjö bl a den eviga kampen mellan Ljunga och Vallsjö. Björn har forskat i ämnet vitsar och är doktor i ämnet. Den första söndagen var solig och het så många sökte skugga under träden.



Andra söndagen var professor Katarina Swahnberg, nybliven doktor i global hälsovetenskap och uppvuxen i Hillarp, inbjuden för att berätta om sin forskning. Vi fick höra hennes berättelse om utbildning på Röda Korsets sjuksköterskeskola, volontär hos Moder Teresa, tjänst i Köpenhamn och vidare filosofie magisterexamen i folkhälsovetenskap. Katarina disputerade i ämnet. ”Våld mot kvinnor i Norden”. Kvinnors hälsa ligger henne varmt om hjärtat och hon har samarbete med universiteten i Nepal och Sri Lanka. Även denna söndag tillät vädret att vi kunde sitta ute i den vackra parken.



Tredje söndagen kom Bertil Bohman, välkänd polis, socialarbetare och mångsysslare, för att berätta om sina upplevelser i Sävsjö. Cirka hundra förväntansfulla personer hade samlats i parken denna vackra söndagseftermiddag. Bertil bjöd på sig själv och gav glimtar från sina 60 år i Sävsjö. Han berättade bl.a. om överkonstapel Robert Wielander, skohandlare Spik och Albert i Dalen. Bertil visade även en sabel från sin yrkestid som polis.



Fjärde och sista söndagen hade Aiden Khadi från kurdiska Irak bjödits in till söndagscaféet. Denna söndag var regnig så vi fick sitta inne i Ljungastugan. Aiden berättade hur hon som 19-årig mamma med två små barn tvingades hålla sig gömd i Irak. Familjen kunde återförenas i Sverige när maken fått uppehållstillstånd. Aiden beskrev hur det var att en junidag år 2002 hamna i ett sommarstilla Sävsjö och uppleva de ljusa nätterna. Hon har nu fast tjänst som undersköterska och har bl.a. tjänstgjort som brobyggare mellan svenskar och invandrare, drivit frukt- godisbutik, arbetat som frisör och fabriksarbetare. Aiden är ett bra exempel på god integration. Hon visade också upp en kurdisk festklänning.



Lördagen den 8 augusti bjöd Inger Högberg och Bertil Zettergren in till som vanligt välbesökt och intressant kyrkogårdsvandring på Vallsjö kyrkogård. Bland personer som uppmärksammades kan nämnas Petrus Roos, Sigrid Lindström, systrarna Fritz, doktor Tehler och hans söner och givetvis hundraårsaktuella Ingrid Bergmans farföräldrar. Vandringen avslutades inne i kyrkan där kyrkomusiker Carina Grahn spelade

på kororgeln och cembalon. Båda instrumenten bekostades av en stor donation från Adolf Stierne, vars grav var den sista för vandringen.



Här har gruppen samlats vid Ingrid Bergmans farföräldrars grav.

Föreningen har under ett par år deltagit i ett projekt att dokumentera och så småningom sätta upp skyltar på den s.k. "Vetlandabanan".

I september var det dags att sätta ner och inviga den första skylten för Sävsjö station. Efter att Bengt-Göran "Laban" Johansson gjort förarbetet sattes skyltstolpen på plats varpå föreningens ordförande Bertil Zettergren berättade om den smalspåriga järnvägen som drevs i nästan 80 år. Flera intresserade hade kommit för att delta i invigningen och kommunalråd Stefan Gustafsson tackade för föreningens insats. De övriga skyltarna för hållplatserna Uppåkravägen, Gåvan, Vallsjöbaden och stationen Hultagård satte Bengt-Göran "Laban" Johansson och Johnny Thorstensson upp senare. Nu kan allmänheten ta en promenad eller cykeltur på "smalspåret" och kolla skyltarna.

I oktober var det dags för höststädning i parken. Ett flitigt gäng dök upp och räfsade ihop löven mm Gösta Holm kom som vanligt med traktor och vagn för bortforsling. Även en massa sly som snabbt växer upp i parken hade avverkats och togs med på lasset. Efter bjöds det på kaffe med dopp och trevlig samvaro i Ljungastugan.



Vi började lägga in foton i Bygdeband som är en rikstäckande webbplats för lokalhistoria och ägs av Sveriges Hembygdsförbund.

Andra lördagen i november var det "Arkivens dag" i år med temat "Gränslöst". Vi samarbetade åter med biblioteket och hade gjort i ordning en utställning där med rubriken "Löjtnant Winther och andra danskar som satt spår i Sävsjö då och nu." Bidragande till rubriken var att få visa gåvorna som vi fått från familjen Winther tidigare under året.

På skärmar fanns bilder och berättelser om danska familjer i Sävsjö. Det var Sörensens, Winthers, Porsgaards, Sällströms och danska torpare i Skepperstad. Anna-Marie Kristoffersen visade bilder på fåglar som häckar i Sävsjötrakten med deras danska namn. Från Aleholmsskolan hade beställts danska wienerbröd som snart tog slut eftersom intresset för utställningen var stort.



Inför julsmylningen träffades vi som vanligt i Skomakeriet för att göra julkransar och granrisbockar. Det blev en trevlig samvaro bland ris och mossa. Sex kransar och en bock skulle lottas ut vid julsmylningen.



I år hade Sävsjö Handel lagt julsmylningen på lördagen den 28 november i samband med Kulturhusets utställning och vi hade vårt stånd på Köpman-

gatan som vanligt med tombola och vinster, hemslöjd och chokladjul. Besökarna var färre i år p.g.a. det regniga vädret. De flesta kom i samband med Luciaarrangemanget på torget senare på eftermiddagen.



Verksamhetsårets sista arrangemang var Husförhøret i Ljungatugan söndagen den 10 januari. I år hade pastor Ove Petersson från Missionskyrkan bjudits in. Ljungatugan var fullsatt till sista plats och upplyst med tända ljus och brasan värmde. Bertil hälsade alla välkomna och berättade om husförhørets historia. Efter Oves framförande kunde vi lättade njuta av kaffe och ostkaka, eftersom ingen behövt avslöja sina eventuella bristande kunskaper i katekesen.



Medlemmar

Föreningen har vid verksamhetsårets slut 504 medlemmar en ökning med 9 från förra året.

Anslag

Föreningen har under året erhållit kulturbidrag från Sävsjö kommun med 5.000 kr för sin verksamhet.

Ekonomi

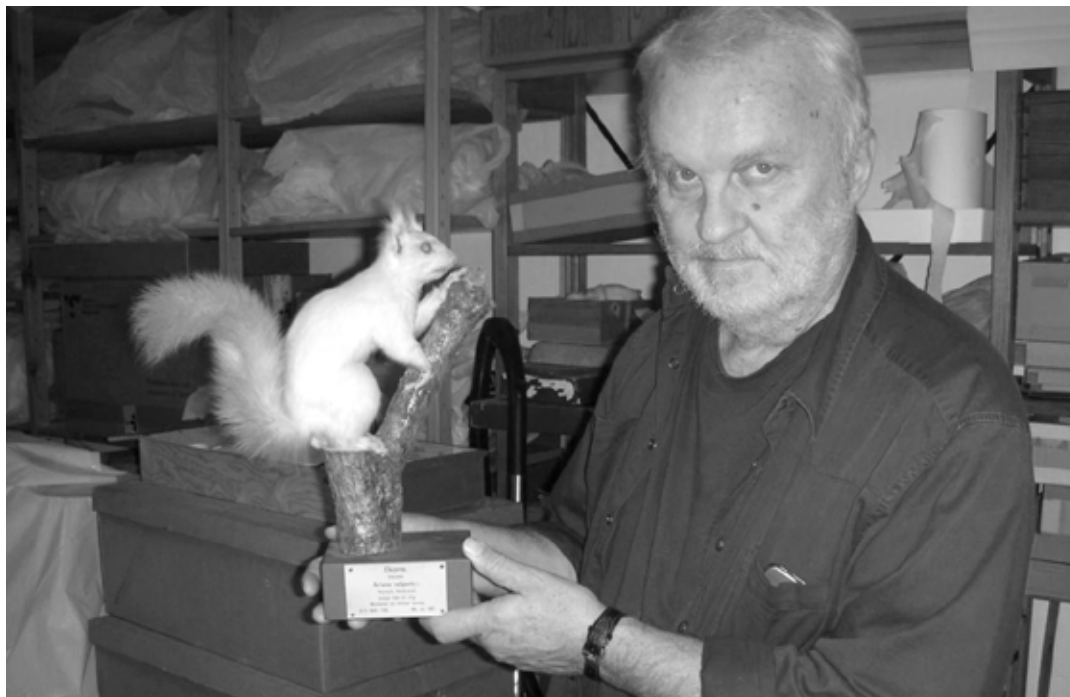
Föreningens ekonomi är god.

Styrelsen tackar alla som med arbetsinsatser, gåvor eller på annat sätt möjliggjort föreningens verksamhet.

2016-01-31

Styrelsen

DEN VITA EKORREN



I en tidningsartikel från 1959 står följande att läsa:
Vit ekorre skjuten i Sävsjö raritet på Göteborgsmuseum. Sådant väcker naturligtvis intresse.

Naturhistoriska museet i Göteborg besöktes (2015) och ärendet presenterades. Göran Nilsson, 1:e intendent, med vertebrater som specialitet, fick hand om frågan och det dröjde inte många timmar innan telefonen ringde och ekorren var framplockad från det omfattande magasinet.

Där finns för övrigt mer än 10 miljoner (!) föremål. Ekorren är en albino och enligt Nilsson den enda i samlingen. Ett fint exemplar och vackert monterad av konservator Hilmer Skoog. En kändis på sin tid (levde mellan 1870 och 1927).

Enligt den ovanstående artikeln hade ekorren skjutits 1904 av Oskar Elg i Hjertbergs hagar söder om Sävsjö. Muséet hade fått reda på händelsen och tillskrivit Elg, som avyttrade den till Göteborg.


Det står också att han sköt ekorren med ett salongsgevär. Pälsen är helt intakt och ögonen är gjorda av glas och med den typiska röda färgen ett albinodjur har.

Den vita ekorren hålls upp av Göran Nilsson, 1:e intendent vid Naturhistoriska museet.

Bertil Zettergren
bertil.zettergren@gmail.com

TVÅ AFFÄRSSINNADE SYSTRAR



Ida Niklasson  *SÄFSJÖ*

Systrarna Ellen, Hulda och Linnea Fritz



systrarna Linnea och Ellen Fritz

Det skilde tio år mellan dem, och de valde skilda banor i livet men kom att leva sista hälften av livet tillsammans. Vilka var de?

De växte upp i Torsholm i Torset utanför Sävsjö i en familj som hade 9 barn och som hade efternamnet Fritz. Ellen föddes 1883 och Linnea 1893.



Lanthandeln i Gåvan

Ellens sinne för affärer visade sig när hon på 1910-talet öppnade en handelsbod hos föräldrarna som nu bodde i Gåvan. Kunderna kom in genom köksingången och lagret var i uthuset. Det var förstas trångt och därför byggdes ett nytt hus med bostad och affärslokal, också det i Gåvan. Det var färdigt 1921. Här kunde Ellen fortsätta sin affärsverksamhet i en lanthandel. Hon måste haft mycket att göra för

på den tiden såldes allt i lösvikt och vägdes på en balansvåg med vikter. Det gick nog åt en hel del omslagspapper för att slå in exempelvis sillar, kaffe, socker, karameller med mera. I källaren fanns dricka av olika slag och på uthusväggen fanns ett fotogenfat där fotogen pumpades upp på flaskor som kunderna hade med sig.



Motiv från Gåvan

Hon fick säkert gå många steg per dag för att serva alla kunder! Lanthandeln låg strax intill en hållplats med namnet Gåvan på den smalspåriga järnvägen mellan Sävsjö och Vetlanda. Det gjorde att den blev en poststation också. När posten kom vid middagstid samlades man i butiken och postsäcken tömdes och posten delades ut. Säcken skickades sedan tillbaka till posten med tåget på kvällen. Ellen fick också ansvaret

för den första telefonväxeln i området som placerades på hennes kontor innanför affärslokalen. Det var en proppväxel för 10–15 abonnenter. I affären fanns en väggtelefon om någon ville ringa.

Eftersom Ellen var en utåtriktad och arbetsam person som lagt grunden till en välfungerande affär var det nog inte så lätt för henne att lämna den, kanske till och med en uppoffring. Men när hennes syster Linnea behövde hjälp i hemmet för att hennes arbete skulle underlättas sålde hon 1941 affären och flyttade till Upplands Väsby, utanför Stockholm, där Linnea bodde.

Vilken bana hade då systern Linnea valt? Eftersom hon var yngst, fick hon möjlighet att studera och utbildade sig till apotekare och tog examen i Stockholm. Hon arbetade några år i Göteborg och blev sedan föreståndare för ett mindre apotek i Rätansbyn i Jämtland. Hon flyttade vidare till Upplands Väsby där hon var apoteksföreståndare i flera år. Med tiden skaffade hon sig ett eget apotek på Lidingö och där arbetade hon tills hon blev pensionerad. Hon var hela tiden fullt engagerad i sitt arbete och hade ett gott anseende för sina yrkeskunskaper.



Hammarby Apotek, Upplands Väsby 1942

Fastän Ellen och Linnea under många år bodde långt från Sävsjö uppehöll de kontakten med sin hembygd. De skaffade sig en sommarstuga vid Vallsjöns strand och de älskade att vara där så mycket de kunde.

Mina första minnen av pappas fastrar är från min uppväxt i Stockholm. Jag minns bland annat hur min bror och jag fick följa med när pappa först skjutsade ner dem till stugan i maj och hämtade hem dem i september. Då var det ett pyssel att få plats med allt i bilen – en liten Volkswagen, en ”bagge” – eftersom de hade syltat och saftat under sommaren och det var mycket packning som skulle med hem. På något sätt gick det i alla fall.

Men sedan blev längtan ”hem” för stor och 1967 skaffade de sig en lägenhet i Sävsjö. Då hade de bara några kilometer till sitt älskade sommarhus. Där var det många som kom på besök och fick njuta av Ellens goda bakverk. Det var imponerande att se hennes spänstiga och rakryggade gång ända till slutet av hennes 98-åriga liv. Hennes arbete i affären hade tydligen gjort henne stark och uthållig.



Systerarnas sommarstuga vid Vallsjön

Ellen och Linnea kompletterade varandra på många sätt, och de hade stor glädje av varandra. Därför kan man förstå att saknaden blev stor för Ellen när hennes ”lillasyster” dog vid 87 års ålder. Ellen överlevde henne med bara några månader.

Deras namn finns på en gravsten på Vallsjö kyrkogård som är lite speciell på så sätt att den har fem kvinnonamn – förutom Ellens och Linneas namn finns namnen på deras tre systrar.

Berättat av Birgitta Bengtsson, ett barnbarn till Ellen och Linneas bror Gunnar.

MINA RÖTTER I HJÄRTLANDA SOCKEN



Någon vår i början av 1990-talet var jag tillsammans med Elna Nilsson och gjorde besök vid det flesta platser förfäderna bott på i Hjärtlanda socken.

Kanske kom han som en vårvind för att travestera på August Strindeberg. Troligen kom han vandrande för någon häst eller annat dragdjur ägde han inte, möjligen en ko eller get. Sitt lilla bohag kunde han förmodligen bära med sig.

Den som kom var min förste anfader som mig veterligen var bosatt i Hjärtlanda socken. Det är drygt 230 år sedan han kom som ryttare för rusthåll nr 81 Hjärtnäs vid Smålands Husarregementa. Sven Samuelsson Almqvist var namnet, född i Almesåkra socken den 1 augusti 1753. Sin första tjänst hade han dock som ryttare för nr 83 Torset men blev av okänd anledning flyttad till Hjärtnäs 1784. I hela arton år var Sven i den svenska krigstjänsten och var för att nämna ett tillfälle troligen med om slaget vid Svensksund under Gustav III:s ryska krig. I varje fall var han kommenderad till Örlogsflottan vid den tiden.

Sven var gift med Annika Andersdotter från Lannaskede socken och jag har endast funnit att de hade ett barn, dottern Lisa Catharina. Troligen har det dock funnits fler eftersom hon föddes tio år

efter det att Sven och Annika gifte sig. Det var inte ovanligt att barn dog under sina första levnadsår.

Efter avskedet som ryttare 1804 flyttade familjen till Mejensjö men kom 1818 tillbaka till Hjärtnäs 1818 och bosatte sig i Backstugan Rydet där de bodde till dess att de slutade sina dagar.

Lisa Catharina, dottern ovan, gifte sig med Israel Johansson från Bjennesby. De var bosatt på olika platser i flera socknar men 1842 kom hon åter till hemsoken. Boplatsen för dem blev Backstugan Gubbalyckan under Hjärtlanda Klockaregård. Israel avled 1844 i Gubbalyckan medan hustrun så småningom hamnade i Fattigstugan och levde där fram till 1868. De hade åtta barn av vilka Johan Anders blev den som blev min näste anfader i socken. Han var född 1830 och gifte sig 1856 med Lena Sofia Johansdotter, en piga från Hultsjö. Efter tre barn och och sju års äktenskap avled hon och Johan Anders gifte om sig med Anna Lovisa Ståhl från Almesåkra.

I samband med första äkteskapets ingång blev Johan Anders torpare i Högefälle eller Lilla Hultet som torpet även kallades och där bodde han sedan kvar hela sitt liv. Det slutade 1898. Åtta år tidigare hade även hans andra hustrus timglas runnit ut.



Asta Berggren och Lisa Andersson

I sitt andra äktenskap fick Johan Anders sju barn av vilka endast tre nådde vuxen ålder, Clas August som blev far till min farfar samt Anders Johan och Gustav Emanuel. Clas August födde i januari 1865 och fick således som liten uppleva de så kallade svåra åren i slutet av 1860-talet. Nöden stod då för dörren till de flesta hem och det var troligen inte bättre vid torpen än det var vid gårdarna.

Det finns många skildringar över vad som serverades att äta under dessa år. Min morfars far, som var i samma ålder och bodde i Fröderyd, berättar i kvarlämnade brev om nässlor, agnar, halm, björkhängen och tistel-rötter som maldes till mjöl. Av mjölet kokades gröt och välling. Det var nog lika illa i Hjärtlanda.

Clas August gick samma öde till mötes som fadern, första hustrun avled efter bara tio års äktenskap. Hon hette Maria Johansdotter, född i Myresjö socken 1858 men kom i slutet av 1860-talet med föräldrarna till torpet Sjöbo under Älgabäck. Pappan, Johan Petersson, föddes i Bäckaby och mamman Stina Catharina var från Fröderyd. De flyttade många gånger innan de hamnade i Hjärtlanda. Om de inte flyttat dit, vad skulle det då ha blivit av mej?

I Sjöbo bodde de kvar till 1882 då de flyttar till Norra Storängen under Brunnseryd. Johan avled där 1889 och hustrun fyra år senare. Torpet hade då övertagits av sonen Per August som inte blev mer än trettiofem år gammal.

Johan och Stina Catharina hade tre barn med sig när de kom till Sjöbo och där födde ytterligare tre. De bildade familj men inga ättlingar till Marias syskon finns mig veterligen kvar i socknen.

Clas August och Maria gifte sig i november 1887 och bosatte sig på torpet Brusabo under Hjärtnäs. I det torpkontrakt som jag har en avskrift av framgår vad som ålades torparna. De skulle göra två mans dagsverken i veckan samt ytterligare 10 mans och 10 kvinnsdagsverken efter särskild budning. Torparen skulle dessutom hägna gärdesgårdar, leverera lingon, spinna lin mm.

Under de närmaste åren efter det att de gift sig framfödde Maria tre flickebarn som alla dog vid födseln. Skam den som ger sig, 1891 föddes ytterligare en dotter, Sigrid, som dock fick leva liksom andra barnet, Gunnar.

Då hade familjen lämnat torplivet och blivit gårdsbrukare i Berg. Först som så kallade hälftenbrukare. Med vilket det menas att brukare erlade hälften av vad gården gav i arrende till ägaren. Ägare till Berg var då klockaren och folkskolläraren Anders Johan Lundin. Han var för övrigt född i Fröderyd. Det är många kopplingar mellan de båda socknarna. Inte minst i min släkt.

Efter några år med hälftenbruksarrende köpte Clas och Maria gården i Berg. Köpesumman var enligt uppgift i "Torp och Backstugor i Hjärtlanda socken" Femtusen kronor. Äntligen hade mina förfäder i Hjärtlanda kunnat börja klättra på samhällsstegen. Efter att sedan nära 125 år varit torpare och backstugusittare kom de äntligen till en egen gård.

Lyckan över detta blev inte långvarig. Maria blev sjuk och avled den 27 mars 1898. Svärfadern, som nämnts ovan, ett halvår senare. Clas var nu ensam med två barn, sju och fyra år gamla. Enligt Död- och begravningsboken avled Maria av "sjukdom" vilket inte säger så mycket mer än att hon troligen varit sjuk en längre tid. Någon månad före hennes bortgång kom Johanna Maria Jonasdotter från Fröderyd till Berg som hushållerska. Tycke uppstod mellan hemmansägaren och hushållerskan och de gifte sig i december 1898.

Hur kom det sig att en ensam stående man i Hjärtlanda kan hitta en lämplig partner från, det då ganska avlägsna Fröderyd. Jag tror jag vet. Johanna Maria var född och bosatt i Hökhult i Fröderyd. Hon var för övrigt syster till min morfars far, nämnd ovan som berättat om nödåren. I samma by bodde vid den tiden två bröder till Clas. Det var Anders Johan och Gustav Emanuel, de hade säkert fingrar med i spelet. Anders Johan flyttade sedan tillbaka till Hjärtlanda. Han var skomakare och bosatte sig med familjen i Snippen.

Clas och Johanna Maria fick sonen John år 1900. Johanna Maria var då 44 år gammal så några fler barn blev det inte. Johanna Maria avled 1926 medan Clas levde till 1945. Gården hade då John sedan många år varit ägare till gården. Han gifte sig med Ellen från Hultsjö och fick barnen Asta (Berggren) och Arne.



Clas Andersson, Clas i Berg, med familj fr v. John, Clas, Gunnar Johanna och Sigrid

Gunnar blev så småningom min farfar. Han hittade en lämplig moatje hemma i Hjärtlada. Min blivande farmor hade flyttat med föräldrarna till Ärnanäs 1909. De gifte sig 1918 och bosatte sig i Yxnavll i Vallsjö socken. Där bodde de i tio år innan de köpte en gård i Årset, Fröderyd.



Gunnar och Selma Andersson firar guldbryllöp

Tillbaka i tiden. Till Clas och Marias två barn. Sigrid flyttade till Kulltorp socken 1913 och då var Gunnar tillfälligt utflugen. Han var stamanställ vid Jönköpings regemente från 1912.



Gunnar Andersson

Egentligen är jag fröderydbo av födsel och ohejdad vana. Det är endast min farmor som inte har sina rötter där men hon flyttade ju som nämnts dit. Det finns dock som framgått en hel del Hjärtlanda i mej. Min släkt har bott i Tummeryd, Norra Storängen, Södra Sjöbo, Västar Sjöbo. Rydet, Högefälle/Lilla Hultet, Gubbalyckan, Brusabo, Hackebacken och slutligen Berg.

Lite kurios: I början 1990-talet hade min dotter en hund som rymde från Landsbro. Den sågs på flera ställen i Nävelsjö och bortemot Bodafors. Detta hände i slutet av april. I eftersommarens bärplockningstider var Lennart Berggren (Astas make) i skogen i närheten av Brusabo och fann då hunden död. Hade han sökt sin mattes rötter?

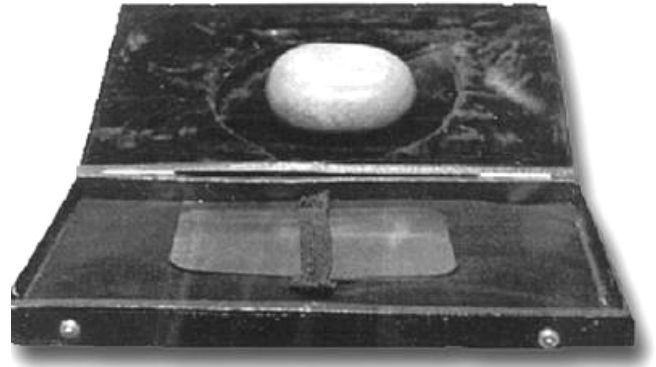
Lars-Åke Andersson
helen.larsake@telia.com

PEHR HÖRBERGS BLÄSSTEN

På våren 1807 opererades kyrkomålaren Pehr Hörberg, med ett förflutet i Norra Ljunga, av den tidens stjärnkirurg Pehr af Bjerkén.

Ingreppet gällde borttagandet av en sten, 30 g, i urinblåsan. Operationen lyckades, och den tillfrisknade kyrkomålaren bestämde sig för att föreviga händelsen.

År 1809 målade han en tavla i olja som föreställer honom själv på operationsbordet och den store kirurgen med operationsverktygen i händerna.



Blässtenen finns bevarad på sammetsbädd i en glasmonter på Medicinhistoriska museet i Göteborg



FÖRNAMN I VALLSJÖ SOCKEN FRÅN 1800 OCH FRAMÅT

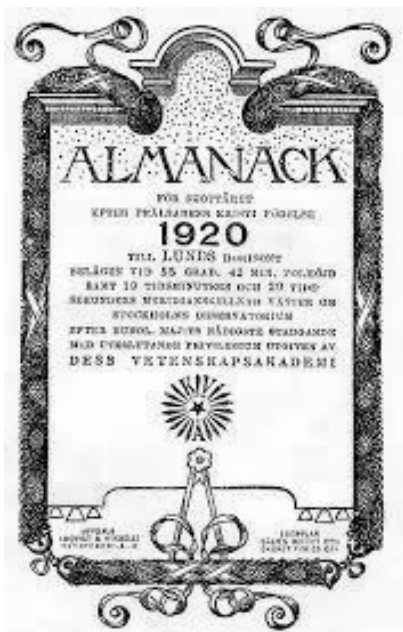
Vi har namn för att vi ska kunna skilja olika personer från varandra. Från historisk tid, som i Sverige tar sin början runt 1050, hade man bara ett namn. Det kan vi se på runstenarna. Där står det exempelvis Gunne, Vrae eller Tova.

Med kristendomen kom mängder med namn in som hämtats från Bibeln eller är helgonnamn, som Josef, Maria och Johannes. En del sådana namn har blivit så förändrade att de blivit egna namn, som Johan och Hans av Johannes, eller Karin och Kajsa av Katarina.

Till en början fanns ingen enhetlig namnlängd, men 1747 fick Kungliga Vetenskapsakademien ensamrätt att ge ut almanackor och två år senare kom en almanacka med den första officiella svenska namnlängden ut. Almanackor var populära och var ett sätt att finansiera akademiens verksamhet.

Den första namnlängden var starkt präglad av det gamla katolska helgonfrändet, men så småningom tillkom fler icke-religiösa namn av vilka dock många ströks igen i 1797 års utgåva.

Från och med 2001 har de svenska almanackorna en ny namnlängd. Den ersätter de två namnlängder som har förekommit i almanackorna: dels den traditionella från 1901 med ett namn per dag, dels 1993 års namnlängd med två namn per dag. I namnlängden finns både ennamnsdagar och tvånamsdagar.



Den nya namnlängden har utarbetats av en grupp bestående av företrädare för akademierna, namnforskningen, språkvården, folklivsforskningen, den kyrkliga traditionen och de almanacksutgivande förlagen.

Kungligheter och högreståndspersoner började med att ge sina barn flera förnamn för att hedra släktingar eller andra personer. Med tiden följde s.k. vanligt folk efter. Men man har alltid ett namn som man brukar kallas för – ett tilltalsnamn. En som t.ex. heter Anna Karin Elisabeth har Anna som tilltalsnamn och heter Karin efter sin mamma och Elisabeth efter sin farmor.

De första årtiondena under 1800-talet var det inte så vanligt med fler än ett förnamn. Av någon anledning var det betydligt fler flickor än pojkar som fick två förnamn.

Statistiken visar att mellan 1800-1809 var det 48 % av flickorna som fick två förnamn medan endast 18 % av pojkarna fick det.

Först under decenniet 1860-1869 kom pojkarna ikapp. Då hade 91 % av pojkarna två namn och 89 % av flickorna.

Men vid den tiden får alltför av barnen också ett tredje förnamn och det gäller både flickor och pojkar. Men så särskilt vanligt var det inte.

Det är först in på 1900-talet de flesta barn ges tre förnamn.

Dubbelnamn, som skrevs med bindestreck, som Karl-Gunnar och Gun-Britt blev populära från början av 1900-talet. I dag är de inte så vanliga och de står framförallt inte i almanackan. Det går också mode i namn vilket innebär att i en viss åldersgrupp har många personer samma namn.

Namnen i min undersökning är hämtade från födelseböckerna i Vallsjö socken. Där står både barn som är födda i socknen och de som är döpta där. I regel är det samma personer eftersom dopet från början var så förknippat med namngivningen. Under andra halvan av 1800-talet, när frikyrkorörelsen vann insteg i socknen, blev dopen i statskyrkan inte självklara.

Då kan man läsa att föräldrarna vägrade att låta barnet döpas i statskyrkan men det fick ändå sitt namn i födelseboken.

Fram till och med 1945 är födelseböckerna offentliga och därför har min undersökning stannat där. Svenska kyrkan skötte folkbokföringen t.o.m. 30 juni 1991 och numera är det Skatteförvaltningen som har denna om hand.

Vad som inte går att utläsa ur födelseböckerna är vilket namn som är tilltalsnamnet. Därför har jag lagt samman samtliga förnamn under de tioårsperioder jag gått igenom och fått följande resultat:

1800-1809

föddes/döptes 143 barn. 78 flickor och 65 pojkar.

De vanligaste flicknamnen är Anna, Cathrina, Stina och Lisa.

De vanligaste pojknamnen är Johannes, Sven och Andreas.

1810-1819

föddes/döptes 181 barn. 89 flickor och 92 pojkar.

De vanligaste flicknamnen är Anna, Cathrina, Lisa och Maja.

De vanligaste pojknamnen är Johannes, Magnus och Andreas.

1820-1829

föddes/döptes 175 barn. 78 flickor och 97 pojkar.

De vanligaste flicknamnen är Anna, Catrina och Lisa. Ett mer udda namn, Juliana Concordia, förekommer här och gavs åt dottern till garvare Fredrik Dominique och hans hustru Eva Maria från Jutabäcken.

De vanligaste pojknamnen är Magnus, Johan och Sven.

Även här ser vi att familjen Dominique från Jutabäcken sticker ut och låter sin son Bror Axel Gustaf Knut få fyra förnamn.

1830-1839

föddes/döptes 165 barn. 75 flickor och 90 pojkar.

De vanligaste flicknamnen är Anna, Johanna och Sophia.

De vanligaste pojknamnen är Johan, August och Magnus.

Ferdinand dyker upp som ett mycket ovanligt namn. Äldste sonen till familjen Håkansson i Knävelsby fick det.

1840-1849

föddes/döptes 207 barn. 93 flickor och 114 pojkar.

1850-1859

föddes/döptes 247 barn. 105 flickor och 142 pojkar.

1860-1869

föddes/döptes 243 barn. 111 flickor och 132 pojkar.



Drottning Sophia, gemål till Oscar II

De vanligaste flicknamnen är Sophia, Anna, Johanna och Christina

Namnet Agninna ges en flicka i Viken och kan tolkas som "beskedlig som ett lamm".

De vanligaste pojknamnen är Carl, August, Gustaf och Clas

Grenadiären Johan Örn med hustru Lovisa fick nio barn. Två av pojkarna fick bl.a. namnen Philippus och Falus, som de troligen var helt ensamma om i Burseryd.

Vid denna tid har de kungliga namnen börjat slå igenom på allvar.

Men kungliga förnamn gav inte bara upphov till att barn fick deras namn utan även södra stambanans första lok fick namnen Prins Carl, Prins Oscar och Prins August efter tre av dåtidens prinsar.

Den tionde september 1865 skedde ett uppmärksammat dop i Sävsjö. Det var stationsinspektoren Herr Kapten Joseph Napoleon Lindhe och hans hustru Fru Fredrica Wilhelmina Hammarsten som döpte sin son Swen.

Troligen skedde det i hemmet och bland dopvittnena fanns HKH Prins August, Friherre von Blixen Finecke, patron Fagerberg på Eksjöhovgård, löjtnanterna L. Borgström och A. Fagerberg, doktor Lindskog, intendenten kapten Frykholm, friherrinnan Gyllenkrok, fruarna Ingeborg Borgström, Lisa Fagerberg, Emma Silfversvahn och fröken Betty Gyllenkrok.



Prins August

1870-1879

föddes/döptes 363 barn. 167 flickor och 196 pojkar.

De vanligaste flicknamnen är Anna, Christina, Maria, Sofia och Charlotta.

De vanligaste pojknamnen är Carl, Gustaf, August och Oscar med Theodor som en nyhet.

Linus finns också med som nykomling. Ett särskilt pojknamn kan noteras, nämligen Heliodorus, ett namn av grekisk härkomst som betyder Solens gåva. Föräldrarna var handlanden G. Wessberg och hans hustru Anna Christina Adele Swanström från Gröndal nr 17.

1880-1889

föddes/döptes 455 barn. 226 flickor och 245 pojkar.

En dotter till skolläraren Ekedahl i Torset fick namnet Ålin när hon döptes 1886.

Första barnet med dubbelnamn noteras i häradshövding Ljunggrens familj.

Det blev sonen Karl-Axel som föddes 1886.

Namnet Tiodor ges åt sävsjöfamiljen Nybergs tionde barn.

1894-1899

Här är decenniet inte komplett men under vidstående sex år föddes/döptes 256 barn. 138 flickor och 118 pojkar.

1900-1909

föddes/döptes 316 barn. 145 flickor och 171 pojkar.

De vanligaste flicknamnen är Maria, Margareta, Anna och Elisabeth.

Ett ovanligt namn är här Tionia, som gavs till familjens tionde barn.

Att Ottonias far heter Otto kanske inte är så svårt att räkna ut.

De vanligaste pojknamnen Gustaf, Carl och Oscar speglar även här kungafamiljens betydelse.

Några mer ovanliga pojknamn under denna period är Hilarius, som torparparet Klas Karlssons på Petersborg gav sin son och Vladimer, som hovslagare Blomström med hustru gav sin son samt Villehard, som skräddarfamiljen Thelander i Burseryd gav sin son.

1910-1919

föddes/döptes 360 barn. 189 flickor och 171 pojkar.

De vanligaste flicknamnen är Maria, Anna och Elisabeth.

Ovanliga flicknamn är här Eddis och Allfina.

De vanligaste pojknamnen är Karl, Erik och Gustaf.

Under året 1911 får Britt-Anna det första dubbelflicknamnet. Det är Axel och Jenny Björkholms dotter.

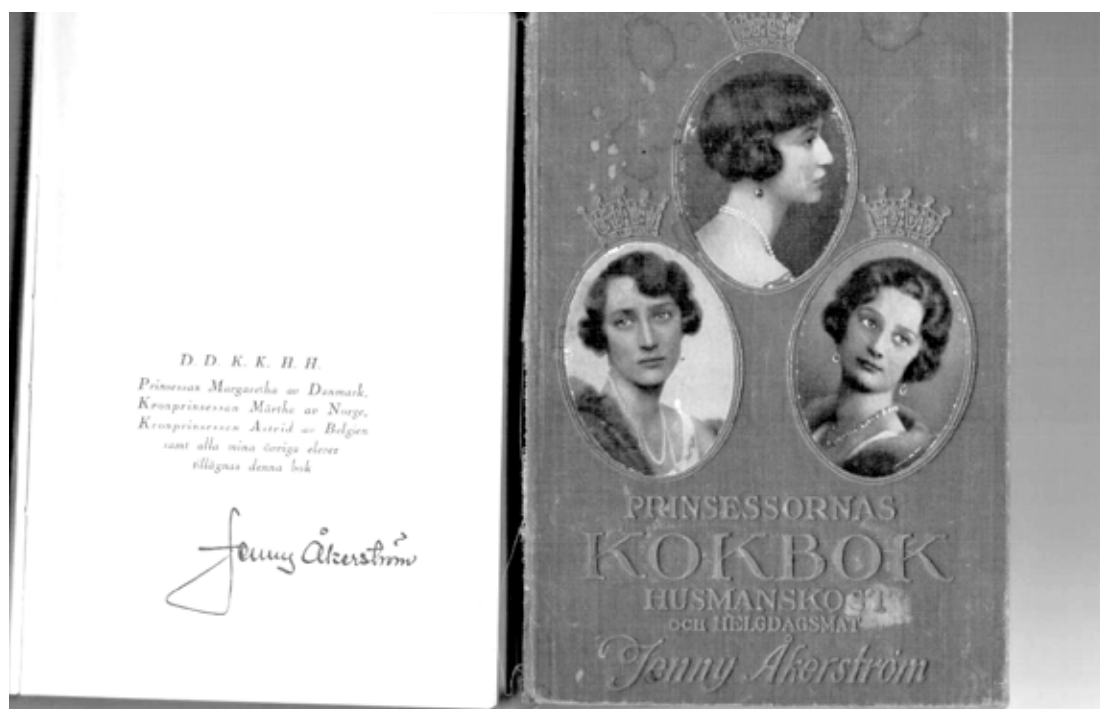
Några andra exempel under denna period är Inga-Lisa och Elna-Britt.

Dubbelnamn får också Per-Ola som föds 1912 och föräldrarna heter Karl och Jenny Olsson. Sex år senare hittar jag Karl-Erik.

1920-1929

föddes/döptes 418 barn. 192 flickor och 226 pojkar.

De vanligaste flicknamnen är Maria, Ingrid och Elisabeth.



Inte bara flickor fick kungliga namn utan också en kokbok fick del av kunglig glans.

I mitten av 1920-talet blir dubbelnamnen vanligare med 20 stycken på flickor och med Gun-Britt och Anna-Lisa som dominerande.

De vanligaste pojknamnen är Karl, Erik och Sven. Pojkar med dubbelnamn slår inte igenom lika tidigt och endast med nio stycken under denna period och då med namn som Karl-Axel och Sven-Erik.

1930-1939

föddes/döptes 522 barn. 266 flickor och 256 pojkar. Inte bara flickor fick kungliga namn utan också en kokbok fick del av kunglig glans.

De vanligaste flicknamnen är Margareta, Elisabet och Ingrid.

Här slår dubbelnamnen igenom rejält. 46 flickor får ett sådant. Många med kombinationen Britt, t.ex. Maj-Britt och Ing-Britt.

De vanligaste pojknamnen är fortfarande Karl, Sven och Erik. Däremot är det fortfarande betydligt färre pojkar, 20 stycken, som får dubbelnamn. Sven-Harald och Carl-Ingvar sticker ut.

1940-1945

föddes/döptes 291 barn. 150 flickor och 141 pojkar.

De vanligaste flicknamnen är Margareta, Kristina och Ingrid.

De ovanliga namnen får representeras av Myrna, Sivan och Virena. Här finns 34 flickor med dubbelnamn och de vanligaste är Britt-Marie och Rose-Marie.

De vanligaste pojknamnen är Erik, Sven och Lars. Här finns 11 pojkar med dubbelnamn, t.ex. Jan-Erik, Lars-Gunnar och Sten-Åke.

Fortfarande lyser namn med utländska influenser med sin frånvaro. Inte heller namn från filmens värld går att uppbringa. Men så har ju varken TV eller andra medier ännu tagit över som inspirationskällor.

Bertil Zettergren
bertil.zettergren@gmail.com

HATTAMAJAS ÄNGEL



Anledningen till att Maja Olsson ibland kallades för Hattamaja var förstås ganska logisk, som smeknamn oftast är. I yngre dagar var hon nämligen modist och hade en liten anspråkslös butik i ett av rummen på nedre botten på Sandsjövägen 9.

Ibland när jag går förbi det gröna huset på Sandsjövägen 9 i Sävsjö så väller minnena upp inom mig. Det är minnen av den svunna tid som vi ibland kallar för vår historia, men också av den lilla flicka jag var en gång och hennes drömmar om framtiden. Men jag tar det från början.

Min kära mormor, Ruth Karlsson, var en sann medmänniska och var behjälplig med allehanda hushållsgöromål för de som behövde det. Maja Olsson, som bodde i en av lägenheterna på nedre botten på Sandsjövägen 9, var en av dem. Mormor handlade, städade lite och bar in ved åt tant Maja- eller Hattamaja som hon kallades i folkmun. Jag var med som sällskap åt mormor och för den delen även till Maja.

Vi brukade gå in i köksfarstun på baksidan av huset och på vintern var där ganska kallt och kyligt. Självklart passade det då bra att förvara grädde och mjölk där. I köket fanns det en rejäl vedspis med kåpa över och ofta tände mormor i spisen om det var så att Maja inte riktigt hade orkat göra det innan vi kom. I rummet bredvid köket brukade Maja hålla till.

Oftast satt hon i sin amerikanska gungstol vid kakelugnen och hon hade en sjal över axlarna. Bakom de små, runda sköldpaddsfärgade glasögonen var blicken pigg och vaken och det kändes som om hon visste vad hon ville. Trots att hon var till åren kommen var håret fortfarande mörkt och uppsatt i en tunn knut.

Maja tyckte om att prata med mig och ville alltid bjuda på rån från Göteborgs kex med smör på. Jag åt glatt de goda rånerna och passade samtidigt på att titta på alla fina prydnadssaker. Särskilt fin tyckte jag att den lilla porslinsängeln med röd kappa var. Den stod på ett litet runt bord framför ett av fönstren och det var en mycket passande höjd för en ganska kortväxt sju-åring. Jag brukade försiktigt hålla den lilla ängeln i handen och riktigt detaljstudera den. Hon hade långa ögonfransar och rosor på kinderna och en kapuschong på kappan. Jag vet att jag tänkte att det var det finaste jag någonsin hade sett...

I rummet bredvid, där Maja hade haft sin lilla hattbutik, fanns fortfarande hattar kvar på sina ställningar. Å, den lyckan att få gå in där och känna av svunna tiders flärd och den där – onödiga? -

längtan efter något piffigt att förgylla livet med. Hattamaja och jag brukade förstås prata också. Hon frågade vad jag ville bli när jag blev stor och vad jag tyckte om att göra. Det var inga märkvärdiga samtal vi hade utan det var ganska vardagligt det vi sa. Däremot upplevde jag en odelad uppmärksamhet från Maja; hon var genuint intresserad av mig och mina förhåvanden. Det är sådant som ett barn märker och det gjorde också stegen lätta och lite skuttiga när mormor och jag var på väg till henne.

Enligt Sävsjöboken var Maja Olsson dotter till ”färgaränkan” Hilda Olsson. Efter att ha varit en tid i Västerås flyttade Maja hem till modern i lägenheten på Sandsjövägen och öppnade hattbutik. Hon hade ett rum ut mot gatan där de vanliga fönstren fick tjäna som skyltfönster för hennes hattar. Fastigheten ägdes av Elin Karlsson som bodde på övervåningen tillsammans med sin make Karl, kallad Kalle. Ibland hälsade mormor och jag på hos Elin och Kalle. Då gick vi in i ingången från gatan och kom in i en ganska stor farstu. Det var smutsgul pärlspont på väggarna och hela farstun kändes ganska så dyster och mörk. Men när vi kom upp på andra våningen var det så mycket ljusare och hemtrevligare. Elin var snäll och barnvänlig och bjöd alltid på hemkokt fudge ur en rosenmönstrad bonbonjär.

När mormor och Elin pratade med varandra brukade jag låta min fantasi få fritt spelrum. Eftersom jag tyckte så mycket om huset där Maja och Elin bodde, tänkte jag alltid att jag skulle bo där när jag hade gift mig med en författare och skaffat fyra barn. Det där med författaren och de fyra barnen var dock mest att se som rekvisita eftersom själva grejen med den där fantasin var hur jag skulle inreda både övervåningen och undervåningen.

Det första som skulle ske var att jag skulle måla om den smutsgula pärlsponten till klargrönt och sen skulle det vara en körsbärsmönstrad tapet ovanför.

Jag skulle ha blårutiga gardiner i köket och spetsgardiner i rummen ut mot gatan.

Så långt hunnen i mina tankar var det oftast dags för mormor och mig att gå hemåt igen och fantasierna fick vänta till nästa gång det begav sig.

En dag när mormor kom till Maja för att hjälpa henne så hade hon lämnat jordelivet. Jag vill minnas att mormor berättade att hon hittat Maja sittande död i sin

amerikanska gungstol. I vilket fall sjöng mormor för henne innan hon lämnade sitt hem för sista gången.

Efter begravningen ville Majas släktingar att mormor skulle välja några minnessaker. Generös som hon var valde hon förstås den lilla julängeln och ingen blev gladare än jag när jag senare fick den.

Jag döpte ängeln till Maja och till jul brukar jag ha henne på hyllan på min öppna spis. Där står hon så fint och minner om en tid där en gammal kvinnas samtal med ett litet barn för alltid gav avtryck i det lilla barnets värld.



Den lilla ängeln är än idag en av mina käraste ägodelar och till jul har den en särskild plats på min öppna spis.

Ywonne Gill
ywonne.gill@gmail.com

MÖTE MED ”TANT TIN”



Barndom är också historia

När jag nu sitter och funderar i min gröna fåtölj året 2015 och ser den första blöta snön dala ner i trädgården i Lund, träder några figurer fram ur barndomens värld på 1930-40talets Sävsjö, som nu har blivit historia. En av dem är hon som vi barn kallade för ”Tant Tin”. Andra kallade henne för ”Lill Augusta Kristin” eller bara ”LillKristin”. Lite mer officiellt kallades hon Kristina Johansson. Det sägs också rätteligen Stina Kajsa Johansson. Hennes enkla bostad var i ett hus på Odengatan i Sävsjö, som låg på den tomt där Systembolaget senare byggdes.

När man forskar litet djupare i kyrkböckerna får man veta att hon döptes till Stina Cajsas och var född den 4 september 1861 i Sanden i Hjälmteryd av Peter Magnusson och hustrun Johanna Svensdotter. Stina Cajsas döptes 9 september med hemmansägaren Samuel Nicklasson och hustrun Carin Andersdotter som dopvittnen. Modern Johanna blev kyrkotagen den 27 oktober. Det kom senare att kallas för en moders tacksägelse för det nyfödda barnet. Stina Cajsas fick minst fyra yngre syskon enligt husförhörslängden.

Den 11 mars 1885 flyttar hon till Vrigstad för att bli piga i Sunnerby hos någon som hette Hägg i Sunnerby Östregård. Här träffar hon sin tillkommande Karl August Johansson född 1855.

Vigseln skedde i Vrigstads prästgård den 25 april 1885 av prästen N J Widén. Paret flyttar till Vallsjö samma dag. De bosätter sig på Fällan under Eksjöhofgård. Grofarbetaren Carl August Johansson avlider den 9 oktober 1903. Stina Kajsa (stavning ändras av och till) lämnas ensam med 6 barn: Hanna f.-85 (flyttar till Jönköping), Hilma -87, Gustaf -92

(reser till Nordamerika), Emma – 95 (flyttar till Malmö), Hulda – 97, Elin -99. Stina Kajsa Petersdotter kom att bosätta sig på Gustafsborg 41. i Vallsjö (Sävsjö). Hon dör 18 december 1947.

Undertecknad föddes några dagar före jul 1932. Far och Mor hade året innan mist sitt första barn vid födelsen och det var naturligtvis oroligt om det nya barnet skulle klara sig. Jag skrek mig fram till världen och Far Harald gick där hemma i den tomma prästgården medan Mor Margit och jag pysslades om av barnmorskan fru Asta Johansson på Östra Esplanaden. I sin glädje beslutade Far att bjuda in ett antal ensamma äldre församlingsbor till julaftonsmiddag. Jag vet inte nu vilka de var men misstänker skarpt att Tant Tin var med redan då. Någon hette BlinkAnna, KockHilda, Halte Frans med flera. Detta var början till en julaftonsed som skulle fortsätta under större delen av tjänstetiden i Sävsjö och den livsvariga vänskapen med Tant Tin.

Något av hennes barn bodde alltså i ”Jönseping”, som hon ofta talade om. Hon hade haft ett strävsamt och fattigt liv, men hade småländsk seghet och redlighet. Med fantasi kan man föreställa sig hur det var att ensam ta hand om sex barn. Albert Engström var det väl som tacklade problemet, när han sa; ”Smälningen lever i fattigdom, men vi är många att dela på den.” Hon hade berättat för en annan sävsjöfamilj, fotografen Carl Källström, som idag kan representeras av dottern Birgitta i Döderhult. Hon berättar vad LillKristin berättat för dem: ”I min barndom var det år av svält och missväxt. Vi hade dåligt med mat och människor emigrerade till Amerika.” Man kan väl misstänka att det rör sig om missväxtåret 1869. För mig har hon kort berättat att hon som liten rodde på sjön Allgunnen, som ligger nära Hjälmteryd. Där ligger också hennes hemmasjö, den vackra Rusken, som går upp till Nydala.

1924 kom hon till Odengatan i Sävsjö. Hon hade många vänner och brukade hjälpa till vid folks middagar och kalas.

Hon var ofta den som tog sista striden vid kaffe-kokning och diskbalja. Vid juletid brukade hon samla sina många vänner till kalas. Nu var det beredskapstid och ransoneringskort på allt. Men det ordnades ändå

på något sätt. Jag undrar om inte vänner sköt till. Jag har varit med. Första gången i livet fick jag där ett sådant där långsmalt kex med citronkräm emellan. Dessutom minns jag hennes våfflor, som inte var frasiga utan mera mjuka och jag kan inte tro annat än att sylten var av äkta hemlagad jordgubb.

Jag fick då och då i uppdrag av Far med något ärende till Tant Tin. När man kom in i farstun till det lilla huset kunde det ibland skramla till under trasmattan av den gömda nyckeln. Det var tecknet på att hon inte var hemma. Men oftast öppnade hon dörren och man fick ett varmt välkomnande. Tant Tin var rätt liten kanske litet knubbig med ett vänligt ansikte.

Det enda rummet var fyrkantigt. Mitt på golvet stod ett stort matbord. I bortre vänstra hörnet stod den stora uppbäddade sängen, som gick att skjuta ihop för att spara plats. Skurgolvet var täckt av trasmattor. Man skurade med såpa som gav en speciell frisk doft. Mellan fönstren ut mot Odengatan stod en byrå, som väl inte var av "Hauptkvalitet", men väl tjänade sitt ändamål. Längst framme stod en hög byrå och bakom den en hög spegel. Det lilla köket hade järnspis och vedlår tror jag. Torr fin välhuggen björkved luktade gott. Och någon slags diskbänk. Varmvatten kunde man få i en slags kopparbehållare vid vedspisen om man vred på en kran. De små vedeldade effektiva järnspisarna var vanligtvis av Klafreströms fabrikat. Ett antal järnringar täckte hålet till elden inunder och genom att lyfta bort några passade grytan in i hålet. Man hade hjälp av en spiskrok.

När vintertiden närmade sig sattes innanfönstren in, som sommartid förvarats någon annan stans. Längst ner mellan de båda fönstren lades ett tjockt lager av bomull eller vadd för att ta upp kondensvatten. Ofta klistrades också vita pappersremсор i fönster-skarvarna. Minns att det i början av 1940talet kunde bli ner mot 30 grader kallt och massor av snö. Den minnesgode ser framför sig de oändliga staplarna av ved över allt. Uppvärmningen hos Tant Tin skedde med ved i någon form av kamin. Birgitta Källström berättar att en gång när Tant Tin varit och hjälpt familjen får barnen i uppdrag att skjutsa henne hem. Det skulle ju ske per spark denna smällkalla vinter. De pinglande hästskjutsarna hade packat snön till isgata och det låg en doft av hästspillning över gatorna. "Ska jag stå på sparken eller sitta?" Hon fick sitta och så gick det blixtnabbt ner för den lilla backen

från Hundparken ner förbi A W Nilssons och hon skrek i himmelens sky", säger Birgitta. Nog hade jag velat se den åkturen.

Nu minns jag hur hon vid ett tillfälle går fram till spegeln och ställer med hög och tydlig röst en fråga. Från spegeln kommer ett svar och så pågår samtalet en stund. Med livlig fantasi undrar jag förstås hur detta kunde vara möjligt, kanske jag nyss sett min första film, där den grymma drottningen frågar spegeln: "spegel, spegel på väggen där, säg vem som vackrast i världen är?". Det var givetvis i filmen om Snövit och de sju dvärgarna. Det var verkligen inte vad den lilla Tant Tin frågade efter. Mysteriet med den talande spegeln fick sin förklaring. Huset hade ursprungligen en större våning och man hade avskilt ett par rum till grannen och bakom spegeln fanns en stängd dörr med ett draperi framför. Väggarerna var dessutom ganska tunna. Tant Tins goda granne fick alltså ofta samtal på detta enkla och portofria sätt. På något sätt blev vi goda vänner Tant Tin och jag utan att jag förstod hur. Hon öppnade sekretären mellan fönstren och drog ut en låda. Där förvarade hon äpplen. Hon tog fram ett rosigt vackert äpple, som nu hade blivit en aning skrynkligt och torkade av det med förklädsnibben. Jag minns att jag tyckte det påminde om hennes rosiga med ålderns rätt något skrynkliga ansiktsskinn. Det var ett gott äpple, kanske ett Sikanäs Alexander.

Småländska kvinnor är inga veklingar och kan det mesta, kanske annorlunda saker förr i världen. En kunskap var ostystning. Den kunde Tant Tin till fulländning. - Hon gjorde flera ostar varje höst och skötte om dem som små lindebarn. Det var viktigt att vända dom regelbundet och tvätta dom så att inte möglet fick fäste. Det sas att man kunde tvätta med sprit. Var fick man tag på den i det absolutistiska Jönköpings län? - Det gick nog i alla fall med bussen från Eksjö och det bruna paketet kunde avhämtas i hotellannexet eller i Järnaaffären. Hennes ostar var knubbiga och runda och smaken var rätt stark med syrlig sälta. Några blev skänkta till syföreningsauktion tillsammans med andra fruars lika härliga produkter. De inbringade vanligtvis enorma summor till välgörenhet. I god tid till min födelsedag lämnade hon in julosten till prästgården. Den fick sedan avnjutas av de gamle och husets folk i prästgårdsköket på julafton. Hon uppenbarade sig vid en av mina födelsedagar, kanske var det tioårsdagen. Hon kom

fram och smög en silvrig enkrona i min hand och sa nästan lite blygt: ”Å, de e så barnseligt”.

Den stora prästgårdsträdgården var både en glädje och ett bekymmer. Det var vanligt att man mätte ut tiotusen kvadratmeter tomt, när en ny prästgård skulle byggas. Vallsjö komministergård byggdes 1925 på en del av Eksjöhofgårds åkrar. Det såg ödsligt ut i början då föräldrarna flyttade in 1930. Far lät plantera granar i nordvästra hörnet omkring år 1936.

Jag minns planteringen. Vi hade julgranar många år framöver. Men det fanns tillräckligt med gräs ändå. Fars idé: ”Vi kanske skulle skaffa får som betar.” Så skedde: En söa och en bagge. Ullrika och Ragnar. De begåvades med tvillinglamm. Får skall klippas. Jag hade ansvaret för djuren, som hade sin boning i uthusets kätte bredvid hönshuset. Vem skulle kunna hjälpa mig att klippa? Kunde man fråga Tant Tin? Hon kom. Hon hade med sig den stora fårsaxen med de vassa spetsarna och skarpslipade skänklarna, som hölls samman av ett fjädrande stål. ”Anders, du får hålla i benen på fåret så klipper jag.” Våd efter våd av tjock ull kläddes av utan att fåret blivit skadskuret. Skickligt. Det nyklippta fåret såg något naket ut när det reste sig igen. Det blev mängder av ull från fåren och den behandlades på samma sätt som i sagan om Pelles nya kläder. Bl.a. kom det att stickas knälånga vita strumpor till mig som höll hela gymnasiet igenom.

Samhällslivet var lite lugnare på den tiden. På lördagen cyklade man hem från fabriken klockan ett och affärerna stängde tidigt. Söndagen var gudstjänstdag på riktigt och stillheten inbjöd till gudstjänstbesök i kyrkan eller i ett av de många frikyrkliga kapellen. De gamla änkorna hade då gärna på sig svart eller mörktilila huvudschal. ”Schalettgummorna” var ett tydligt inslag i den gudstjänstfirande församlingen. Inte bara i Bohuslän, som målaren Wilhelmsson beskriver det i sin berömda målning av kvinnorna på väg i båt till kyrkan. Tant Tin var en schalettgumma. Nog var det ett vackert och högtidligt inslag i gudstjänsten, när schalettgummorna i huvudduk och svarta kläder vördnadsfullt gick fram till altarringen och tog emot de heliga gåvorna i nattvarden. Det finns idag en viss skepsis mot att invandrade kvinnor bär huvudduk. Glöm inte att det bara är ett sjuttioal år sedan svenska kvinnor bar huvudduk. Klädstilen ändras. Skulle man ha kunnat tänka sig Tant Tin i jeans?? Hon bar lång klänning.

Far Harald var en engagerad församlingspräst med höga ideal. Kanske man kan sortera uppgifterna i tre större delar, gudstjänstlivet, den av staten ålagda kyrkobokföringen och det diakonala, d.v.s. självård som mycket innefattade hembesök hos gamla och sjuka. Jag fick följa med honom ibland i stugorna. Det var uppenbart att prästens besök var välkommet. Fars sångröst var ett fint instrument. Han kom ofta hem och berättade om sina upplevelser i de enkla hemmen. - Nu hade det blivit år 1947. Ryktet gick att Tant Tin ligger svårt sjuk. Far vandrar ner till hennes enkla boning. Församlingsprästen sitter vid den svårt sjuka församlingsbon och samtalar. Vad det handlade om vet bara de och Vår Herre. Säkert sjöng han en psalm och läste välsignelsen. De tog avsked av varandra. När han hade rest sig och stod vid dörren för att gå såg han hur hon lyfte sin feberheta hand och sa: ”Men prosten, glöm för all del inte att vända på osten!!” Jag vet inte hur många gånger han har berättat den episoden.

Därefter dog Tant Tin. Det var den 18 december 1947. Fastän det är nästan sjuttio år sedan kommer jag faktiskt ihåg något av Fars griftetal vid hennes begravning i Vallsjö kyrka. Bibelordet handlade om änkan i Sarefat som av sina ringa mattillgångar kunde ge gudsmannen Elia bröd. Se Första Kungabokens 17 kapitel – en gripande läsning. Det var inte svårt att koppla tankarna till den fattiga änkan Stina Kajsa (Kristin) och hennes välsignade gåvor av olika slag i hjälpsamhet och i vänners lag. Vännerna var många och de samlade ihop till en gravvård – ett smideskors med en minnesplatta på Vallsjö kyrkogård med utsikt över Eksjöhovgårdssjön. Minnesordet är där Matt.5:8: ”Saliga de renhjärtade, de skall se Gud”. Jag tror att hon har det bra.



Anders lamm på väg in i pastorexpeditionen

Lund julen 2015
Anders Blomstrand
anders_bloomstrand@swipnet.se



Här kommer receptet på Predikantsoppa som Asta Berggren utlovade när hon var Sommarpratare 2014. Tyvärr avled Asta i höstas men vi får glädja oss åt hennes barndoms efterrätt. Att man kallade denna rätt Predikantsoppa berodde troligtvis på att det var en lite mer lyxig soppa, passande att servera när man hade storfrämmande som den kringresande predikanten.

Predikantsoppa

250 g blandad torkad frukt

1 ¼ liter vatten

1 dl socker

1 msk potatismjöl

ev. 1 kanelstång

ev. 1 msk pressad citron för

att fräscha upp sötman

Koka frukten och kanelstången

i vattnet ca 10 min.

Tillsätt socker och koka ytterligare 5 min.

Red soppan med potatismjölet

utrört i lite vatten.

Koka till första bubblan.

Smaksätt med lite citron.

Servera med bakpulverskorpor.

SOMMARPRATAREN BERTIL BOHMAN

En skånsk Sävsjöprofil

Bertil Bohman är, trots sina 60 år i Sävsjö, en trygg skåning i tal och åthävor. Han var dragplåster vid ett av Hembygdsföreningens sommarkaféer 2015, och det var många som ville lyssna på denna välkända profil som har en mängd olika karriärer bakom sig och på gång. Han sticker ut i vimlet med sin gula eller röda keps, samma färger som i Skånes egen flagga. Född som torparson, i Hallamölla Brösarp vid Verkeåns mynning, under tjugotalets sista år. Farfar var skollärare och morfar skogvaktare på Christinehofs gods. Bertil växte upp i kretsen av åtta syskon. Konfirmerades, gick ut sjunde klass och flyttade hemifrån för att tjäna dräng.

Som suttonåring tog han värvning som furir på A3 i Kristianstad. Under denna tid lärde han sig köra bil med en seriemördare som instruktör. Oklart om detta var anledningen till att han sadlade om till polis. Bertil kände vid krigets slut att militärlivet inte hade någon framtid. Alternativet blev att han 1954 gick ut polisskolan i Malmö.



Under tiden hade han träffat Siv Ekelund som jobbade på Televerket i Kristianstad och det blev förlovning efter sex veckor. Hon var född i Sävsjö så det föll sig naturligt att Bertil sökte den tjänst som blivit ledig i hennes hemstad. 10 juli 1954 började Bertil sin bana som polis med legendaren Wielander som chef. Det finns mycket att säga om överkonstapel Robert Ultimus Wielander. Bertil beskriver honom som en gentleman med ett mustigt språk, duktig, burdus och beskedlig, särskilt när hustru Iris gläntade på expeditionsdörren och kallade på honom. När det var kaffebjudning i den privata våningen

ställde chefen upp de tre konstaplarna och i ”gåsarad” tågade man in till tonerna av Kronobergs regementes marsch.

Redan i september första året fick Bertil bekäna färg. Mitt i natten kallades han att med taxi ta sig till Rörvik. Ett snälltåg hade spårat ur och 300 personer var skadade varav flera döda. Tillsammans med en kollega skulle han reda upp i detta kaos. Dr Edén jobbade tre dygn i sträck för att klara av sin del. Lottorna Lilly Carlsson, Ingrid Carlsson och Ebba Lundberg var snabbt på plats med varm dryck och smörgåsar. Bertil betonar att en sådan vardaglig insats är ovärderlig i krislägen.

Polisens arbete innebär dramatik i stort som smått. Vid kungabesöket blev Eric Petersson, som ingick i mottagningskommittén, påkörd av en bilist i trängseln. Edvin Andersson, riksdagsman Carlström och Henning i Tråsås som också representerade staden förblev dock oskadda. Poliserna från Stockaryd, Vrigstad och Årset var också på plats för att garantera Gustav VI Adolfs säkerhet.

De styrande i Drätselkammaren hade synpunkter på huruvida polisen skulle ha ammunition i sina vapen eller om de åkte för mycket taxi vid utryckningarna. Till vardags var det cykel som gällde eller patrullering till fots. I uppdraget som trafikpolis ingick såväl jakt på biltjuvar som att starta trafiklekskola 1955. Bertil berättar med värme hur han följt Sävsjöborna från att de som små deltog i barnverksamheten via mopedåldern till vuxen- och pensionärlivet.

Bertil kan inte låta bli att nämna Wielander än en gång. Larmet gick, ”biltjuvar” på väg från Landsbro. ”Nu skall det bli skjuta av” säger Wielander när han och Bertil rycker ut med taxi mot Grönelid med laddade pistoler. Tyvärr eller tack och lov vek tjuvarna av mot Nävelsjö.

Idrotten har varit ett bra sätt att komma in med folk och få kontakt med verkligheten i alla verksamheter Bertil ägnat sig åt. Han minns med stolthet bandylaget med bl. a. Karl Johan Bloom, Ingemar Blomqvist och Arnold Claesson när de blev distriktsmästare 1957. Familjerna Taikon och Dimitri hade Bertil mycket

kontakt med både som polis men också när han blev socialarbetare. Under många år avvisade man dem men senare tilläts de övervintra vid Hantverkargården i Komstad, Kvickarliden eller på Kulturhusets nuvarande plats. Klanens ledare mor Anna inledde alltid säsongen med ett ”god jul” redan i september för att blidka beslutsfattarna. Medmänsklighet är ett av Bertils ledord vilket gjorde att han såg till att de fick det lite drägligare, med nya fönster och en spis i bussen som tjänade som bostad. 1964 blev familjen Taikon bofast i Sävsjö och barnen fick börja skolan. Bertil blev deras stöd och vän i det nya livet. Expressen uppmärksammade detta med ett stort uppslaget reportage.

1965 när Polisen blev statlig satte Bertil sig på skolbänken och efter två års studier tillträdde han en tjänst som socialsekreterare i Sävsjö. Ett jobb som i mångt och mycket tangerade hans tidigare uppdrag - att hjälpa människor. Oklart om det fanns med i arbetsbeskrivningen att han skulle ta hand om Alberts i Dalen hästar när denne blivit nerslagen, rånad och sydd med 67 stygn. Under en hel månad mjölkade Bertil hans kor och matade hönsen. Förkunskaperna fanns ju redan från tiden som skånsk dräng. Bertil var också med när Albert tog farväl av sina hästar när han lämnade Dalen inför sin sista resa.

Han minns hur överstinnan von Porat deltog i terapiarbetet på Ringgården när den första generationens rullatorer hade kommit. ”Tänk Bohman om man kunde sätta motor på dem.”

Under Socialförvaltningen löd också Nykterhetsnämnden, vilket osökt får Bertil att berätta om Spik. Törvarbetare, gårdfarihandlare och skohandlare. När han fallit omkull utanför Systembolaget, på väg dit eller därifrån, meddelade en av kunderna att företagets ”skyltdocka” hade vält omkull. Med beundran talar Bertil om ”Spikens” sambo Karin, en riktig medmänniska och hjälte i det tysta.

Efter tio år satsade Bertil på ytterligare en karriär då han blir kurator för alla skolor i den nybildade storkommunen. En härlig tid med ungdomar och deras föräldrar, ett uppdrag som krävde fingertoppskänsla och diplomati. Från att följa med i skolbussen till att träffa familjerna i deras hemmiljö där man är trygg. Skoltrötta elever har alltid funnits, för dem ordnade han förlängd PRAO vilket ledde till fasta anställningar för många av dessa. Boman har med intresse följt

elevernas vidare öden. Han har bl.a. fortfarande kontakt med en gosse som sorgligt nog tillbringat femton år i fängelse av och till.

1994 blir vår sommarpratare pensionär men matar inga duvor eller rullar tummarna utan nu blev det nya uppdrag och nya verksamheter.

Auktionsförrättare, där hans välsmorda munläder och slagfärdighet kom väl till pass. Siv skötte bokförlingen vilket var tur när Bertil blev riktigt i gasen med 2½ bud i minuten. När folk började bjuda över sig själva, då kände han att han hade dem i sin hand.

Bertil har stämplat guld, varit god man, följt upp fotbojor för Kriminalvården, verkat politiskt i Folkpartiet och spelat bridge i sextio år. Till cv:n skall också fogas hans kompetens att köra med två hästar och en bul-tavagn med gödsel.

En lite udda verksamhet var kanske hönsuppfödning tillsammans med Haine Gunnarsson. Ambitionen att komma upp i en produktionskostnad under 100 kr/kg ägg kom dock på skam.

Får han tid över kör han ut bildelar, formulerar köpehandlingar vid fastighetsaffärer och verkar som revisor i föreningar.

En cykeltur vid halv sextiden varje morgon för att patrullera av torg, gator och Mejensjö har ingått i dagsrutinen. Kanske lite nostalgi från starten i uniform sommaren 1954.

Sedan hustru Siv gick bort för några år sedan är, som han uttrycker det, ensamheten hans ständiga sällskap. Bertil avslutar med att livet lärt honom att medmänsklighet, människointresse och kamratskap är det viktigaste. Men också värdet av att ha kloka människor omkring sig.

Nog är vi alla överens om att vår Bertil Bohman lever som han lärt.



Inger Högberg
inger43.hogberg@gmail.com

FÖRETAGSAMMA KVINNOR



Rosa Arbin

1901- 1979

En kvinna med mycket god smak och gott omdöme i det hon företog sig.

Med stadig hand och vänlighet styrde hon flaggskeppet Hotel Du Nord under nästan 40 år. Rosa och hennes goda mat i klassisk hotellmiljö följde Sävsjöborna genom livet i glädje och i sorg.

Otaliga är de firmafester, maskerader, middagar, födelsedagar, luncher, bröllop och begravningar som ägt rum på du Nord. Du Nord uttalat som det stavas och inte som fransmännen vilka gör u till y och sväljer sista d:et.

När Rosa Arbin och maken Thure, för 65000 kr, tog över Hotel du Nord efter Maja Eklund 1943, var de redan kända för rejäl och god husmanskost. Mellan 1935 och 1941 drev de matservering, i våningen under Praktiska skolan, kallad Rotmosen. Ett smeknamn som väckte lustkänslor och fick snålvattnet att rinna till hos hungriga sävsjöbor. Till stamgästerna hörde rallarna som dök upp vid 6-tiden och fick unikaboxarna fyllda med smörgåsar, mjölk och kaffe. Vid 17-tiden var de tillbaka, fick mjölkflaskan ordentligt rengjord med fin sand för påfyllning nästa dag och ett rejält kvällsmål för att orka med morgondagens slit. Ingen lönsam affär för Arbins med dessa kraftkarlar i maten kan man tänka.

Från Rotmosen till du Nord

Rosa hade med sig ett gediget kunnande till du Nord om mat lagad från grunden och att välja de bästa av råvaror. Lärdomar från uppväxten i Väckelsång, utanför Växjö, i ett hushåll där hon var äldst av tio syskon. Som fjortonåring fick hon anställning i en slakteri- och charkuteriaffär där hon också fick pröva på att sälja kött och att frysa om fingrar och tår som mycket ung torgmadam. Utöver att lära sig ta vara på alla delar av djuret fick hon också vana att hantera kunder med förstånd.



Personalen 1949 fr vänster Elsa?, Elsa Björk, Rut Andersson, Astrid Svensson, Ture Arbin, Tora Wallin (ledig denna dag därför civilklädd)

Du Nord i neonljus gav Sävsjö en exotisk touch för de tågresenärer som passerade. Den som slumrat till trodde sig stigit på tåget till Paris. Många stannade också för att sova i något av hotellets nio rum. Som hotellgäster kan nämnas Malmstenstruppen, operett- och teatersällskap samt alla resande som kom för sina sk uppackningar. Fyra av rummen låg i bottenvåningen, tre i övervåningen där 6:an var det absolut finaste med rinnande vatten och två reservrum i vindsvåningen. Här huserade också kokerskor, servitriser och köksbiträden i diverse krypin.

Gästerna

I norrsidans utbyggnad låg matsalen för enklare ”spisgäster”, en samlingsplats för färgstarka män som Kryddan, Lille-Klas, Bösspipebadar´n, Masse, Stobä och Martinus. Här möttes man och filosoferade kanske över en tallrik mörghen och en lusenabir*. Jägare som Adolf Lindqvist, Sölve Ljunggren och Hiskelige skytt, luftade här sina bravader. Jaktgeväret och cykeln ställde man ifrån sig vid husknuten. Det förekom att en och annan jaktänka tog telefonen, slog nummer 1 till Du Nord och bad personalen skicka hem maken för andra uppdrag.

Abbonnenterna, var ett sextiotal ungar, som intog tre mål per dag, veckans alla dagar på du Nord. De var fabriksarbetare, järnvägsfolk och chaufförer. Frukost med sill, ost och annat pålägg, rödbetor, gröt, ägg och kaffe. Middag, varmrätt alltid med efterrätt som kräm och mjölk eller fruktsoppa. Kvällsmat, även där något rejält och lagat. Var det måndag vankades det dessutom godsaker från helgens fester. Priset 4.50/dag, betalades veckovis eller var fjortonde dag, var man järnvägare blev det per månad. Denna grupp serverades i matsalen på första våningen.



Bland abonnenterna kan nämnas Nils Bonde Jönsson, Olle Magnusson, smeden Eklund, Jansson på Bil och motor och Gummi-Hermann.

En våning upp dukades det för manschettarbetarna, butiksbiträden, lärare och kontorister med vit duk på borden och servettkuvert med gästens namn på. Någon minns att stamgästerna Stina Jung och fröken Franzén i Missionsbokhandeln gärna ville ha ärtsoppan silad. Som daglig gäst visste man också att tisdagar var det fisk och om kroppkakorna var runda var sonen Lennart Arbin hemma från Stockholm och hjälpte till. Avlånga kroppkakor, då var ordinarie kokerska på plats.



Fr.v.Astrid Svensson, Tora Wallin, Lennart Arbin, Lisbet Karlsson. Sittande, en av systrarna Sparr

Tora Wallin i vit blus och svart kjol skötte serveringen och såg till att gästerna trivdes. Vid större tillställningar pyntades matsalen med girlanger i taket och brutna servetter på borden. Bländvita linneservetter, 50 x 50 cm, till fest bröt man solfjädern och vid begravningar var det franska liljan.

Och begravningar blev det många genom åren, ofta på söndagar, och det som var mest lönsamt.

Lennart minns hur en begravningsbeställning kunde se ut 1950.

”Prästen läste ut den avlidne vid 9-tiden, antingen i hemmet eller i matsalen på Du Nord, åtföljt av buljong med oststänger och kaffe. Edvin Andersson var ofta värd och skötte då utfärdsbönen.

Efter kyrkan var man tillbaka för smörgåsbord med alla sorters sillar, kokt lax, rökt lax, rökt och kokt ål, prinskorv, små kåldolmar, kalvnjure i skivor med svamp, hemlagade krustader med bräss, helstekt gödkalvlever med syltlök. Därefter önskade man, med hänvisning till att det i roten var tradition, en redig middag med fläskarré, kokt potatis, sås, gurka och gelé.

Till dessert vankades vaniljglass med spunnet socker och ostkaka som förning, sylt, lättvispad grädde och ”cockatiltär” som Rosa sa när denna nyhet dök upp. Det spunna sockret levererades av konditori Sture. När det var dags ringde man nummer 210 så kom Sven Engdahl springande med läckerheten i en trälåda.”

Den hemlagade glassen var en omständlig procedur som krävde isdös, sågspån, grovt salt, en vridmaskin och tungan rätt i mun.

Ingen riktig begravning utan den traditionella gröna marsipantårten med ett kors i mörkaste choklad.

DEBET	
TILL	
HOTELL DU NORD	
Julis och 1/2 middags	2.40 -
n 40 kaffe 1/2	60 -
n 50 sylt	26 -
n 50 källor	22.50
	348.50
Belägg	44.10
Sum. Ar.	378.60
Bävsjö	
HOTELL DU NORD	
BÄVSJÖ	
H. Arbin	

Begravningsnota från 1949

Lennart minns också när han fick hand om en nästan viktlös kartong, som innehöll begravningskarameller. Vita, avlånga med bibelcitrat utanpå och en sockerbit inuti. Avslutningsvis sköljdes allt ner med kokekaffe i stora koppar.

Gästerna måtte ha varit utrustade med rejäl magsäck, många hål i svängremmen och god aptit.

Arbetsplatsen

Köket, hjärtat i huset, rymde en Agaspis, en arbetsbänk för bak och kallskänk, skafferier och en diskbänk, allt diskades för hand.

Fru Arbin stod själv för kallskänken med in- och uppläggningar och kalla tillbehör. Vid Brandkårens julfest väntade alla barn på Rosas tårta fylld med lingonblandad vispgrädde. 1947 hade hon efterträtt vid spisen av Astrid Svensson från Ramlösa, mamma till Bosse Skåning. Skickligt levererade hon, under många år, allt som skulle fram av kött, fisk och grönsaker.

Vid behov kallades förstärkning in i form av kalas-kokerskan Julia Strömquist eller Vega Petersson. Till sin hjälp hade kokerskorna flickorna Sparr som skalade potatis, rensade fisk, diskade och skurade golv. Bakade gjorde Rut Andersson (gift med Långehans). Till detta kom tvätterskor, Ida Persson från Nyhem som eldade i kaminen och Nordvall som hämtade ”slubb” till grisarna, recycling är ingenting nytt. Vaktmästarsysslan hade fram till 1941 skötts av Selander och togs över av Axel Plyhm och Gösta Kryddan Rydin.

Valfiskens, ett märkligt namn på gårdshuset som innehöll brygghus, mellanbod, isbod, förråd samt personalbostäder. Många yngre kvinnor kom hitflyttande, bodde en tid i valfiskens buk, träffade en Sävsjöyngling och blev staden trogen.

Alla råvaror valdes med största omsorg och var både närodlat och handplockade.



Den unge Lennart Arbin som under sin uppväxt bodde på Du Nord

Georg Anderssons levererade kött och charkuteri, Tore Carlsson specerier och kolonial. Fisken kom med tåg från Hulda Sköldbergs i Göteborg. Lennart kommer ihåg en jätte till hälleflundra som mättade många. Vilt och svamp kom från skogarna i Norra Ljunga.

Ål levererades från kvarnarna där de gått in i turbinerna. Äggen från Muntarp var garanterat nyvärpta av frigående höns.

Hotellet var också en plats för utbyte av information från såväl leverantörer som sörjande och andra matgäster.

Och allt skulle Rosa hålla reda på och även ansvara för dessa människors väl och ve. Många vittnar om Rosas vänlighet, kunnande och goda hjärta. Barn, som hon visste inte hade det så fett, fick komma och äta sig mätta. Aldrig ett hårt ord.



Fr.v.Rosa, Astrid Svensson, Lisa Jonsson,
Elsa Björk f. Elfström och Irene Andersson.

Vid sin sida hade hon sin Thure, källarmästare med ansvar för matsal och räkenskaper. I uppdraget ingick också att veva mangeln på torsdagar när det var tvätt. Han började sin bana på tändsticksfabriken i Växjö, men sedan fabriken brunnit ner och Kreugerkraschen förlamade branschen, sadlade han om. Att det blev Sävsjö berodde på Rosas farbror rektor Sandström på Praktiska skolan. Thure Arbin avled redan 1953. Rosa fortsatte ytterligare 25 år, på senare år i mindre skala. I början av 70-talet förvandlades den enklare matsalen till svärdottern Ingalills Damfrisering och ett resanderum blev Axias fotvård. Huset fortsatte att erbjuda njutning för sävsjöborna.

1975 den 18 januari kan man läsa ”Hotel du Nord upphör med alla slags beställningar. Samtidigt tackar jag Eder alla för det stora förtroendet som alltid visats mig . Vördsamt Rosa Arbin.”

Rosa Arbin, Sävsjöes stora matmamma, avlider 14 november 1979, en uppskattad chef och kulturbärare. En kulinarisk epok var till ände och det var dags att ta ner skylten Hotel Du Nord.



Lennart Arbin vid väggklockan från Du Nord

*lusenabir , öl med så låg alkoholhalt att det var tillåtet även för den som Nykterhetsnämnden hade ögonen på.

Källor

Foton och berättelser från Lennart Arbin och Tora Wallin m.fl

Nilsson Elna Sävsjö ett samhälles liv och utveckling vid stambanan 1997

Inger Högberg
inger43.hogberg@gmail.com



Ulla Asklund

1916-2015

Hon blev inte 100 år, Ulla Asklund, men det var snubblande nära.

Ett långt liv. Världen såg annorlunda ut 1916 när hon föddes. Det var krig i Europa och sockerransonering infördes i Sverige samtidigt som Marabou startade sin tillverkning.

Samtalen vi hade, Ulla och jag de sista tre åren, på hennes sängkant på Ringgården, handlade om dofter, färger, bästa sättet att tillaga sparris, smaken av färskpotatis och mänskliga svagheter, ganska tidlösa saker. Naturligtvis gav hon också glimtar från sitt liv i Sävsjö. Ett liv som under många år handlade om familjeföretagets butik och växthus. Det välkända Asklunds blommor och grönsaker.

Familjen Asklund, mamma Elvira Elisabet "Ella" från Ö. Färnebo och pappa Henning från Östergötland,

fick en lång rad barn. Henny, född på Hallstenstorp, Sten, sedermera trädgårdsmästare, Anna-Stina, Margareta, Ulla, Bertil och Maibrit kallad Lillan. Sju barn födda mellan 1909 och 1924. Asklunds flyttade från Hallstenstorp till Jerusalem, därifrån till Köpmangatan för att 1921 bosätta sig på Lundbergsplan. I hushållet ingick också Hennings betydligt yngre bror Robert, Ellas syster Syster och trädgårdseleven Gunnar Hultberg. Vi kan bara tänka oss storleken på potatisgrytan i det köket.

Ulla beskriver sin mammas tillvaro som en vandring mellan spis, affär, växthus och barnafödande. Hon var dessutom vacker och begåvad. Hennes lättare hörselskada gjorde att barnen tidigt lärdes att tala tydligt. Fader Henning uppmanade dem att ha en rak hållning och att bära huvudet högt, både bildligt och bokstavligt.

Från barndomen på Köpmangatan minns Ulla julkalasen hos Högbergs med långdans så golvet bågna och änglamat. Ulla uppfattade sig som något av kvarterets kelgris.



Ullas mamma Ella ca 25 år

Av spåkvinnan Marie Kyrk fick hon en stor blank tvåkrona, lite skrämmande hur detta skulle tolkas hemma. Helen Ekwurtzel som spände sina svarta ögon i den lilla flickan och väste ”glöm inte att jag har polskt blod i ådrorna”, för att senare be henne springa över till Sörensens och köpa för 10 öre kattmat. Hemma på Lundbergsplan vankades det god vållagad mat, alltid rikligt med grönsaker överblivna från affären, för bra att slängas men på gränsen för att säljas.



Pappa Henning med klockkedja

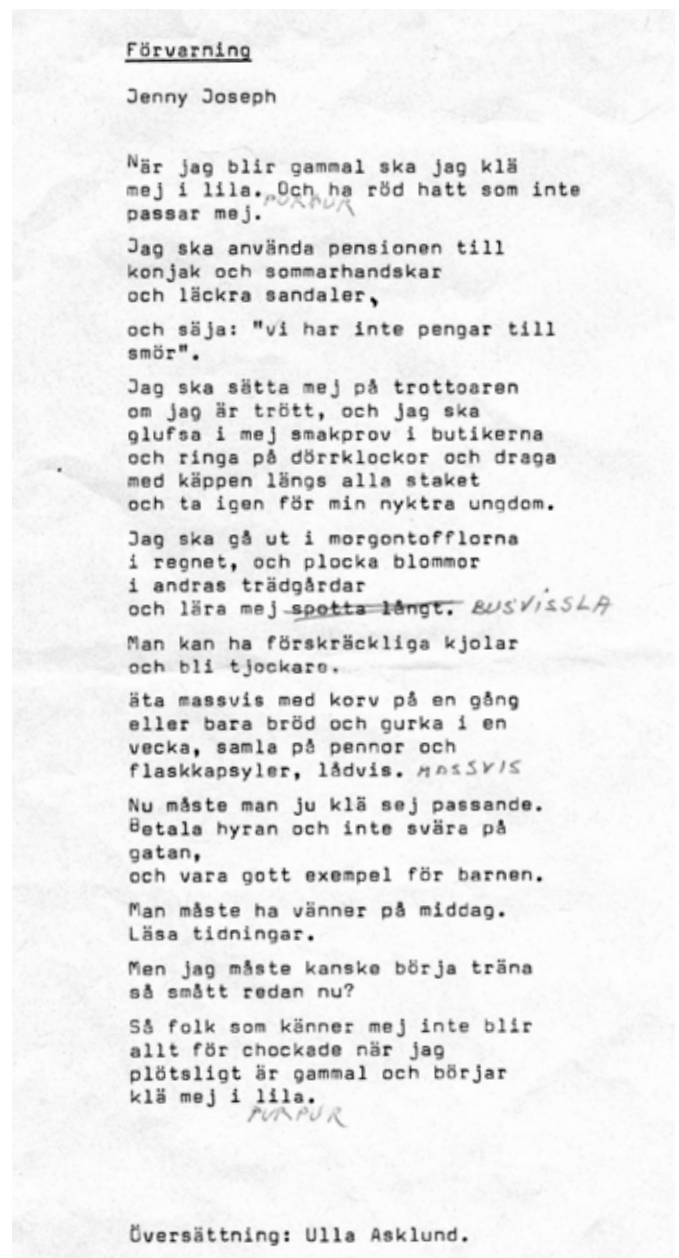
En trygg uppväxt, inget överflöd men man var mätt, ren och med en frihet att upptäcka omvärlden. Det hörde till att barn ramlade i ån. Ulla drog upp både lillebror och lillasyster. Vid ett tillfälle var hon på väg till skolavslutning i ny klänning med vita strumpor och skor.

Syskonen flyttar iväg, ett efter ett, det dyker upp friare som lägger beslag på systrarna. Ulla är den som blir kvar hemma, saknar inte anbud, men väljer att bli kompanjon med pappa Henning och leva ungarliv. Hon bor i föräldrahemmet som är samlingsplats för

syskon och syskonbarn på besök. Ulla står för såsen och är ett stöd för mor och far.

Vid ett tillfälle knackar landshövdingen på den asklundska dörren och beklagar att han med den stora svarta tjänstebilen kört på ett av barnbarnen. Det hade varit intressant att höra Hennings hantering av denne representant för övermakten. Gossen klarade sig dock med ett skrapår på knäet.

Ulla närde en dröm att studera till bibliotekarie. Det blev inte så men hon läste dikter, spelade teater och lokalrevy. Några kurser i engelska och franska blev det också. Som övningsuppgift översatte hon dikten ”Warning” av den engelska poeten Jenny Joseph ur samlingen ”Rose in the afternoon” (vad annars?).



Med väninnor som Elsa Mejenqvist, Britta och Ellen Norén tog hon gärna ett parti bridge. Damerna rökte fina cigaretter av märket Chesterfield eller Camel och smuttade på ett glas torr sherry. Hon tillhörde också Lottakåren under många år och fick Hemvärnets tjänsteårstecken i silver. Ulla tyckte om att åka skidor men sa nej till allt som hade med nål och tråd att göra.

Ulla blev inbjuden till större middagar och tillställningar hos familjerna Tobias Carlsson, Åkesson, Parner, doktor Edén och landsfiskal Rendahl. Detta förvånade henne eftersom hon var singel. Men när överstinnan Elsa von Porat, också hon inbiten bridgespelare, ville lägga bort titlarna då kändes det obekvämt.

Yrket lärde hon sig genom att redan från barnsben vara med i växthuset och i affären och att senare åka på blomsterbindarkurs i danska Otterup och Östra Grevie i Skåne. Två stora förändringar i verksamheten var att slippa cementgolvet och kaminen i den gamla affären och när ”oasisen” kom på femtiotalet. Oasis, ett poröst material som underlättade att arrangera och bevara snittblommor.

Ulla var extra stolt över sina vita blommor. När järnhandlarfrun den rara Frida Gustavsson och Ingrid Carlsson hade sina stora namnsdagskalas blev det rusning i affären efter både vita och kulörta blommor. Vi minns ju Ulla från affären, Köpmangtan 6, med telefonnummer 54, det låga skyltfönstret, det ojämna golvet, den råkalla luften, den spännande doften av rotsaker, frukt och blommor, en aning exotiskt. Att det var en tungarbetad lokal tänkte vi nog inte på, vattenledning drogs in först på femtiotalet. Mitt i allt detta Ulla med sin skarpa blick, tydliga tal och rättframhet. Kunnig och erfaren. Orädd var hon också. När hon hittade en skorpion bland bananerna, ringde hon till rektor Fröjd och erbjöd honom levande material för nästa biologilektion.

Ullas lite torra sinne för humor visar sig då hon berättar om ett besök hos doktor Edén för att åtgärda en enklare åkomma i armhålan. När hon sitter där med bar överkropp hör hon doktorn vissla lågt ”Bort långtande vekhet ur sotiga bröst, vik bekymmer...” (ur Helgdagskväll i timmerkojan).

1957 blir Ulla formellt egen företagare. Henning finns med men det är Ulla som äger firman. 1961 tar hon ett stort steg, lämnar affärslokalen på Köpmangatan och flyttar in i nybyggda HSB huset på Kopparslagaregatan. Nytt, lättarbetat och inget spring i trappor.

En lördag är Ulla bjuden på en släktings bröllop i Blekinge. En trevlig fest med stilig och charmerande bordskavaljer. Måndag morgon kommer en jättebukett rosor, förmedlad av ett konkurrerande företag, med tack för senast från den skånske bonde hon haft till bordet.



Ulla med maken Jarl Johansson

Detta blev början till ett nytt liv för Ulla. Hon säljer affären, inte samma dag, men ganska snart. 1968 är affären såld för 40 000 kr och 13 000 gick till skatt konstaterar Ulla torrt. Samma år säger hon ja till änkeman Jarl. Ulla Asklund och Jarl Johansson vigs i Klosterkyrkan i Lund av Olof Sundby. Brudbuketten, tre enkla prästkragar, förklarar blomsterhandlare Ulla med att det passade bäst för en femtioårig brud.

Hon flyttar till makens gård i Skåne. Blir bondmora med 200 vita kor och 300 grisar som bökar, växer och frodas. Ett annorlunda liv från den vegetariska branschen till den animala, men Ulla trivs gott. Tyvärr avlider Jarl redan 1982 och Ulla flyttar tillbaka till Sävsjö. En stad som har förändrats och många av vännerna är borta.

Men Ulla gläds åt att Asklunds blommor finns kvar och kan fira hundra år som företag 2010.

Ulla Asklund lämnar det jordiska fem dagar före sin 99-årsdag. Hon begravs på Norra Ljunga kyrkogård bredvid sina föräldrar. I dödsannonsen står det ”En gång skall du vara en av dem som levat för länge sedan” av Pär Lagerkvist och i stället för blommor tänk på Rädda Barnen.

Allt precis efter Ullas uttalade bestämda vilja.



Henning och företaget Asklunds blommor - lite historik.

1907 kommer Henning Asklund, född i V. Husby, till Sävsjö. Etablerar sig som trädgårdsmästare på Hallstenstorp och bygger ett av Smålands första växthus. Han är då 28 år och har lärt yrket som trädgårdselev på Gysinge bruk, genom praktik på Rosendal i Stockholm och studier i Tyskland. ” Wenn jemand eine Reise tut, kann er was erzählen” citerade pappa Henning ofta när hans förflutna kom på tal.

1910 flyttar familj och firma till Jerusalem. Henning har sina odlingar bakom Stora hotellet och butik i annexet vid torget. Från sin tid som torghandlare berättade han om hur tomater, en nyhet för kunderna, såldes som extra röda äpplen.

1920 flyttar verksamheten till Sockerklaras, här byggs fem växthus och diverse friland. Butik öppnas i den f.d. skomakerilokalen Köpmangatan 6. Skylten med texten Asklunds Blommor Frukt Grönsaker lite på snedden fanns kvar tills butiken flyttade till nya lokaler och huset revs.



Asklunds växthus 1927

Under alla år var det biodynamiskt odlade produkter som Henning skördade och sålde. Ett ständigt kånkande av lådor först från andra sidan gatan och sedan från Lundbergsplan. På femtiotalet skaffade han moped vilket underlättade. Men det höll på att gå illa då han en dag i maj 1954 körde omkull med ett rejält lass frukt och grönt på pakethållaren. Enligt tidningsreferat fick Henning kraftig hjärnskakning, krossår i ansiktet och huvudet, vänstra örat så gott som bortslitet.



Asklunds Blommor på Köpmangatan

Henning Asklund var en färgstark man. Under sin tid på Gysinge bruk blev han socialist och kämpade på barriaderna när striden stod som hetast. Utlopp för sitt samhällsengagemang fick han som ledamot i municipalnämnden, skolstyrelsen och kyrkorådet. Affären var utlämningsställe för Småland Folkblad och även om det var lågt till tak i affären fanns det plats för hetsiga politiska diskussioner. Henning hann också med att vara ordförande för SAP i tre omgångar. Han missade aldrig ett första-maj-möte på Stora Torget.

Vägg i vägg fanns Josefina Högberg i sin mode- och tapisseriaffär. Lojalt lånade de pengar av varandra i trängda ekonomiska lägen. När Henning reglerade sin skuld skedde detta som om en generös gåva överlämnades. Det finns många berättelser om denne något sträve man i hatt och med glasögonen långt fram på näsan. Jeannie Gustavsson, som långt senare tog över Asklunds, har ett annat minne av honom. Som nioåring, nyinflyttad från Danmark, står hon med sin 50 öring mitt i detta frukternas paradiset. Henning grymtar: ”Ge flickan en riktigt stor påse, bra att hon använder pengarna till nått vettigt.”

Barnbarnen minns att när morföräldrarna var på besök, läste Henning Svenska Dagbladet för Ella vid morgonkaffet och ondgjorde sig högljutt över ledaren i tidningen.

Henning bodde kvar på Lundbergsplan 1 fram till sin död 1974, han var då församlingens äldsta manliga invånare. Vid 94 års ålder tar han sig en sista gång till vallokalen för att använda sin demokratiska rättighet.

1958 övertar dottern Ulla, Asklunds blommor med Henning som konsult och medhjälpare.

1961 flyttar butiken till det nyuppförda HSB -huset på Kopparslagaregatan.

1968 säljer Ulla till Åke Säll.

1994 tar Jeannie Gustavsson f. Porsgaard över rodret för affären som hon jobbat i sen 1981. Det är hon som håller i trådarna när Asklunds firar sina hundra blomstrande år 2010. Jubileumsdagen finns också Ulla Asklund med i affären för att en sista gång vara på plats.

2010 på hösten överlåter Jeannie affären till Ann-Sofie Nilsson och Johanna Palmberg. Idag drivs affären av Ann-Sofie Nilsson och Linda Karlsson.



Henning Asklund 90+

Källor

Nilsson Elna, Sävsjö ett samhälles liv och utveckling vid stambanan. 1997

Jeannie Gustavsson, Maibrit Westrin och Marianne Johansson.

Fotohjälp Susanne Porsgaard.

Inger Högberg
inger43.hogberg@gmail.com

MOPEDEN HAR KOMMIT FÖR ATT STANNA



Kaj Jensen och Peter Englund på HVA Novolette årsmodell 52 (samma årsmodell som ägarna) med Rexmotor

Visst minns vi dem, 50- och 60 -talets mopedkillar. Raka i ryggen, kruka på huvudet och stål i blicken. Hårda, svårflirtade killar men oj vad vi gillade dem. De luktade så gott av frisk luft och motorolja. Alltid med lite trassel stickande upp ur bakfickan. En ynnest att få hänga på någons stadiga axel och slippa trampa cykeln mellan Vallsjöbaden och Sävsjö. Fort gick det efter en kväll med jukeboxen och den svartblanka traven med skivor på Petrus café .



Husqvarna Novolette

Men det fanns också en annan kategori mopedåkare, de lite mognare. Som kyrkvaktmästare Aron Blixt på sin blå 40 kubiks Husqvarna Novolette med kilrem-drift på väg till gamla kyrkan eller till någon nybliven änka/änkling med katalogen över utbudet av gravstenar.

Han bytte sedan upp sig, osäkert till vad, men alltid i basker och med cigarr i munnen. Bernt Jönsson i Sibbarp, Arons efterträdare, tog i trängt läge familjens cykel med påhängsmotor under pakethållaren för att ta sig till skolan i sta'n. Sommartid mötte man Wiking Strömqvist på sin Viktoria eller Vicky också den blå, på väg mellan jobbet på Sörensens och Katrinehäll. På pakethållaren en trälåda för den bruna taxen.

Nu är de här igen, moppekillarna, de kommer knattrande på småvägarna runt Torset och Vallsjön. Samma mopeder, samma skinnjackor, samma allvar och samma stela hållning som då. Man sitter väldigt still på en moped antingen den har kickstart eller enpetarmotor. Men grabbarna har vuxit till sig, mognat, blivit egna företagare och militärer kanske tom pensionärer.



Viktoria med limpa

De kör inte fortare än att de hinner berätta om utvecklingen från kilrem till kedjedrift och att motorn är en tysk ILO, Rex eller Sachsare.

Fördelarna med en- eller tvåtaktare och att man kan bli lycklig med en flintamotor. Som kuriosas kan nämnas att ilo är Esperantos ord för verktyg. Mopedistens livlina.



Flintamotor på en Monark tillverkad av Husqvarna

Mopeden, cykeln med motor, efterträdde lättviktaren som ansågs ha bidragit till att minska inaveln på landsbygden men också gjort många barn faderlösa. Efter kriget behövdes något enkelt men ändå säkert transportmedel till arbetsplatsen och för att bryta isoleringen i byarna. Att även mopeden kunde vara riskabel går att läsa i separat text om Askunds i denna årsskrift.

1952 kom mopedlagen som förde med sig ett fordon med fyra friheter. Ingen registrering, inget körkort, ingen skatt och ingen försäkring till en början. Kravet var: minst 15 år, max 30 km/tim, två bromsar, högst 0.8 hästkrafter och med en jämn dov ljudsignal. En vecka efter att lagen trätt i kraft fanns 18 godkända motorer i handeln och 1957 rullade det 400 000 mopeder på svenska vägar.



Flintamotor på en Monark tillverkad av Husqvarna

I Torset samlas entusiasterna varje höst hos Brännensons för nostalgi och rally. Här trängs NSU Quickly med Puch lyx eller sport i grått. Lite "Prinsessa på vift" är det över Crescent mopedscooter med tvåväxlad sachsmotor och swingsadel. Zündapp låter mer långväga än Monarscooten från Varberg. Populära färger tycks ha varit duvblå eller julröd. Vid start ligger avgasröken tät och fet med en aning av fotogendoft. Men stolta är de, både de klassiska och de "hottade" med högt styre, pläd på limpan, smalhalsade backspeglar och rykrör. Mopeden blev en ungdomskultur som varar hela livet.

Inger Högberg
inger43.hogberg@gmail.com



Leif Nilsson filosoferar över livet sett från sadelplats på en moppefärd genom Torset.

Tankar från en återfallsmopedist på tur genom Torset.

Av Leif Nilsson

”Efter en stunds kö på macken ligger tidningen i handen. Det kanske inte är modernt i dessa nåttider men det sitter kvar sedan barndomen. När farsan skulle ha kvällstidningen cyklade man till Hultkvists kiosk på Sturegatan.

Nu går färden ner mot Eksjöhovgårdsbacken i stället. De hotfulla svarta molnen har dragit förbi. Solen lyser när jag passerar vår vackra kyrka och blicken går mot gravarna där nära och kära ligger.

Strax avtagsväg till vänster mot Uppåkra. Det var där jag svängde när jag skulle till kompiserna i Malebo. Hit gick den första turen på nyinköpt moppe för 50 år sedan. Var har alla åren tagit vägen? Då med Ilo motor nu med flintamotor mot Hallstentorp. Bäst ta fart så kanske jag klarar backarna med tvåans växel. Vål uppe så brukar man få en hälsning från bonden, den känns alltid lika god. Men idag har han nog tagit välbehövlig siesta, han är ju alltid igång.

Med Torset badande i sol passerar jag det timrade huset med byns ”klurige gubbe”. Han fixar det mesta och är allkunnig. Sedan Ester och Huberts hus där morsan köpte ägg för länge sedan.



Gillette, inte bara rakblad

Hönsen är borta men den som vill kan köpa värmepump i stället. Färden går vidare mot Bolet och huset i Svängen där Axel Fransson bodde, också han bytte ut cykeln mot moppe. Ett ögonblick senare dyker Torsets skola upp, det blir väl pubafton här även denna höst.

Jag påminns om min första bil, när jag passerar det stora skolhuset med de gamla bilarna. En bit till på Häradsvägen, så är jag framme. Men först en titt på den fina trädgården, alltid lika välskött.



Slår mig ner på verandan på Tallåsen med tidningen. Ett sms från Kent i bohusländska Fisketången: ”Kommer du?, makrillen går te`, vi måste ut och dörja”.

Vad var det som stod på morsans blomvas, ”Till vän är vägen gen, om han än är fjärran faren”. Solen går ner, men lyser fortfarande bort till Vallsjö gamla kyrka. Det är alldeles tyst och stilla. Jag tänker att det är det enkla i livet som är det bästa.”

AXPLOCK FRÅN TIDNINGSAARKIVET

Vi fortsätter att bläddra i våra tidningslägg av Smålands Dagblad och har kommit fram till skottåret och valåret 1956. Lösnummerpriset har nu ökat till 30 öre.

På förstasidorna läser vi om vinter-OS i Cortina, där Sixten Jernberg blir skidkung, sommar-OS i Melbourne i november varav Ryttnar-OS går i Stockholm under sommaren, Ungernkrisen och Suezkrisen. "Andrea Doria" kolliderar med "Stockholm" utanför New York. Urho Kekkonen blir president i Finland. J.R. Jeménez från Spanien får nobelpriset i litteratur.

Här kommer lite av vad som hände i Sävsjö för 60 år sedan. 200 spaltmeter skrevs om utställningen som ägde rum i juni runt midsommar. *Sävsjö Hembygdsförening gav ut en skiva 2008 med bl.a. film om utställningen, den och ytterligare 6 filmer finns att köpa hos föreningen.*

Måndagen 2 januari
Sävsjös folkmängd

De i lördagsnumret publicerade folkmängds-siffrorna för Sävsjö undgick under årets sista dagen ingen förändring och invånarantalet var vid årsskiftet alltså 4.901.

Onsdagen 4 januari

80 år fyller i morgon f. järnhandlare Carl Hammargren. Jubilaren är infödd Sävsjöbo och började 1891 som biträde i sin faders järnaffär.

1901 övertog han tillsammans med en broder affären och blev 1908 ensam ägare av affären. 1930 överläts affären till nuvarande innehavare, järnhandlare Milton Gustafsson och efter denna tid bedrev jubilaren bl. a. en reseagentur inom järnvarubranschen, Carl Hammargren är en varm hembygdsvän och torde höra till de främsta kännarna av Sävsjös historia. Som sig bör är han en av de drivande krafterna inom föreningen Sävsjöpojarna.

Torsdagen 12 januari

ur "Blick på stån sign. Bros

Det har börjat röra sig så smått på den kommunala fronten efter juluppehållet, även om aktiviteten än så länge mest kännetecknas av hälsningstal och presidieval i olika styrelser och nämnder.

Gatunämnden startade berömvärt med att byta ut den gamla traktorn mot en ny och DK tillstyrkte renovering av skolan i Torset. Detta sistnämnda bör särskilt ha glatt det östra ytterområdets väl-talige förespråkare Harald Hultin, för vilken det goda veckohumöret bör vara säkrat, eftersom han till yttermera visso i tisdags blev vald till skolstyrelsens ordförande. Uppdraget hör inte till de lättare men Knävelsbybondens rutin räcker säkert till för att klara biffen.

Rundkörning har de senaste månaderna varit ett aktuellt debattämne i Sävsjö och ännu aktuellare lär det bli om någon månad med den förändringen dock att blickpunkten förflyttas till Eksjöhovgårdssjön, där motorklubben anordnar isgala den 12 februari.

Runt runt var det, och i morgon kväll dras det långdans kring torggranen. Sävsjö musikkår tutar och blåser och Henry Franzén, numera Flisby leder som vanligt lekarna.

Fredagen 13 januari

4.000 boklånefacit vid Sävsjö bibliotek

En av de drivande krafterna inom biblioteksverksamheten i staden är målare Johan Castell, vilken tillsammans med svetsare Edvin Svensson och den verkliga trotjänaren på området boktryckare Gustaf Lindström offrar många timmar på året för att tillfredsställa låntagarnas pretentioner på öppethållande och ordning och reda.

Lördagen 14 januari

Årets första skinnmarknad

hölls på fredagen i Sävsjö. Tillgången på skinn var ungefär jämbördig med föregående år men efterfrågan var tämligen matt. Följande priser i topp noterades : mink: hanskinn 80 kr, honskinn

40 kr, rödräv 5, mård 100, utter 60-100, grävling 8-10, ekorre 1,50 och kanin 0,50 – 0,75.

Onsdagen 1 februari

Lastbil brann upp vid garagebrand i Sävsjö

Eld utbröt vid 4.30-tiden på tisdagsmorgonen i ett av Sävsjö Bryggeri AB tillhörigt garage på V. Järnvägsgatan i Sävsjö, varvid garaget nästan brann ner till grunden och en av de två bilar som inrymdes i garaget blev så svårt eldhärjad att den knappast torde gå att reparera. Branden upptäcktes på ett tidigt stadium av en man på Bil & Motor som larmade brandkåren, vilken snabbt kom till platsen. Även ett intilliggande glaslager blev skadat.

Tillstyrkta ölbesvär

Kontrollstyrelsen har hos regeringen tillstyrkt bifall till de besvär Nässjö Bryggeri AB har anfört över att länsstyrelsen vägrat bolaget tillstånd att från dess tillverkningsställe i Sävsjö sälja öl till avhämtning. Enligt styrelsens mening är det föga rationellt att vägra detaljhandelstillstånd i ett fall som detta. För de privatkunder som besöker bryggeriet för att där själva inköpa sina varor måste det te sig som svårförståeligt att de väl kan få hämta sitt behov av läskedrycker och lättöl men att de inte kan få köpa öl- annat än för senare hemsändning – fast denna dryck finns i bryggeriet. Bolaget har nu tillstånd till kringföringshandel.

Måndagen 6 februari

Kioskbrand

I Hultqvists kiosk på Sturegatan utbröt eld strax före kl. 3 natten till lördagen. Elden som uppstått genom övertändning av en kamin i förrummet, hann endast få fäste i golvet intill kaminen, men däremot blev varor för 4.000 kr rökskadade.

Torsdagen 9 februari

Ring in anmälan till Wille A. idag

Skidåkarna har för närvarande idealväder och träningsmöjligheterna inför söndagens korpstafett är därför mycket goda. Lagen har sålunda tillfälle att ställa upp vältränade till årets skidkorp, vilken som bekant anordnas av IFK i samarbete med

denna tidning. Anmälningstiden utgår i kväll kl 18, och före det klockslaget hoppas vi att Wille Andersson som tar emot anmälningar på tel. 304 och 84 fått in många laguppställningar från ”lagledarna”. Start- och målplatsen blir sydost Högaholmen, där även växlingarna äger rum. Omklädning kan lämpligen ske i Anderssons Handelsträdgård, där IFK-ordförande Wille Andersson, ställer erforderliga utrymmen till förfogande.

Lördagen 11 februari

Utställningen

Sävsjöutställningen har träffat avtal med Sävsjö-Tryckeriet beträffande tryckningen av utställnings-katalogen. Vidare har Sävsjö Lottakår med ensamrätt fått uppdraget att försälja vimplar och utställningsnålar.

Onsdagen 15 februari

Sävsjö-pokalen utdelades igår

Premiärutdelningen av Sävsjöpokalen – den av idrottsalliansen nyinstituerade utmärkelsen till årets bästa sävsjöidrottsman – ägde igår kväll rum i samband med en idrottsträff i brottarklubbens träningslokal. Till den förste pokalvinnaren hade som bekant juryn utsett bandy- och fotbollsspelaren Roland Söderström, och han fick motta priset ur IFK-ordföranden Wilhelm Anderssons hand. En kraftig applåd och ett fyrfaldigt leve utgjorde berättigade utropstecken på ceremonin. Programmet inleddes med välkomstord av Ivan Linnér och upptog vidare kaffeservering och diskussion kring aktuella spörsmål. För trevlig musikunderhållning svarade trion Ljung, Dareberg och Linder. Tillslutningen var god av såväl yngre som äldre sportentusiaster.

Lördagen 18 februari

ur ”Blick på sta’n” sign. Bros

Köldrekordet i Sävsjö har noterats till 35 grader och det är minsann inte fy skam för en så liten stad. Stadschaktmästare Söderberg har blivit så imponerad att han sänt upp instrumentet, på vilken den aktningvärda tempen avlästes, till meteorologiska institutet för kontroll. Det gäller nämligen att vara på den säkra sidan, ifall t.ex. boda-

forsarna skulle komma på idén att protestera mot rekordets godkännande. Visserligen fick vi stryk i bandy av Sandsjö-metropolen, men i nå´t av-seende skall vi väl i alla fall vara värst.

Måndagen 27 februari

Sävsjöbrottarna Cadier-tränade

Den kände konstabrottaren Axel Cadier har under tre dagar gästade Sävsjö ABK för att träna Sävsjö brottargarde. Träningen har varit mycket givande enligt vad SABK:s Hasse Hultqvist, som är mannen bakom besöket, meddelar. Urstarke Tex Hultqvist, Svante Lindqvist och Bo Pettersson har visat sig vara mycket lovande. Bosse P. har trots att han endast tränat några månader visat en fantastisk kastvillighet.

Jubileum i Sävsjö Sko & Läder 50 år

Avdelning 31 av Sko & Läderindustriarbetareförbundet firade på lördagen sin 50-åriga tillvaro med en festlighet på hotell Du Nord. Efter hälsningsanförande av avdelningens ordförande hr John Klein talade ombudsman Erland Larsson, Stockholm om det aktuella läget på skoindustri-fronten.

Han delade även ut förtjänsttecken till två medlemmar, Hubert Lindahl och Anders Livenborg. Gratulationer framfördes och blommor överlämnades av Smålands Folkblad genom redaktör Erik Pettersson och från FCO genom dess ordförande Ivar Åström. Festligheten avslutades med supé.

Tisdagen 28 februari

Nutidsorientering i Sävsjö

Ett 60-tal av Sävsjö realskolas elever i klasserna 3 och 4 har deltagit i SSUH:s nutidsorientering där en av sävsjöungdomarna uppnådde 19 poäng. Medeltalet för sävsjöungdomarna var 15-19 poäng. Ingvar Toll i klass 4 b erhöll 19 poäng, Lillemor Tegvall, Bodafors klass 4 a, 18 poäng, Yngve Lundberg klass 4 b, 17 poäng och Håkan Andersson klass 4 b, även 17 poäng.

Onsdagen 29 februari

Hyllningar för Axel Franzén

På sin 70-årsdag i måndags blev kantor Axel Franzén föremål för storslagna hyllningar. Dessa började på söndagskvällen då jubilaren gratulerades av sin maka och av sonen provinsialläkare Arne Franzén, Gärsnäs med bl.a. en större penninggåva. På själva högtidsdagen var kontraktsprosten Harald Blomstrand den förste bland de många hyllningstalarna, häradsdomare Gunnar Sandberg företrädde den närmaste vänkretsen, Lions club uppvaktade genom sin president ingenjör Ingvar Carlegren, Smålands sångarförbund hyllade genom sin styrelse med doktor Rudelius i spetsen och syskonen representerades av chefredaktör Gunnar Franzén, Växjö som överlämnade ett stiligt bokverk.

Vidare hyllades jubilaren av Sävsjökreten av Röda korset, Sävsjö Hembygdsförening, patientföreningen på sanatoriet, föreningen Sävsjöpojarna, Sävsjö lottakår, Vallsjö kyrkokör, Sävsjö musiksällskap, Nässjö manskör, ABF:s manskör, Nässjö, KFUM:s manskör, Nässjö m.fl. Omkring 150 lyckönskningar anlände.

Lördagen 10 mars

Sävsjö Köpmannaförening

hade årsmöte på torsdagen. Av styrelseberättelsen framgick bl.a. att föreningens medlemsantal är 55. Till ordförande omvaldes köpman Tore Carlsson och styrelsen består för övrigt av köpmännen Erik Tonebrand, Egon Carlsson, Gustaf Parner, Sölve Landegren, Gösta Rydberg, WeinitzWeihagen, Evan Thörn och revisorer blev köpmännen Carl Källström och Ivar Franzén.

Onsdagen 28 mars

Ko ville inte avrättas, vild flykt genom Sävsjö

En ko, som skulle föras till slakt vid sävsjöslakteriet på onsdagseftermiddagen, ställde före sin avrättning till med en del trassel genom att rymma från alltsammans. Jakten togs omedelbart upp av slakteripersonalen, men kossan hann ända ut till Kräftsumpen innan hon lät infånga sig. Jakten gick vilt genom stadens gator, och de som till äventyrs hann att beskåda kossans stundtals ganska komiska flykt tyckte nog att det var ett uppiggande inslag i den annars lugna stadsbilden.

Lördagen 31 mars

Sävsjöbo skadad vid cykelkrock med buss

Hjärnskakning, diverse skrubbsår och möjligen en kotfraktur ådrog sig en känd sävsjöbo, 86-årig grosshandlaren John Ringius, då han på cykel råkade kollidera med en buss vid järnvägsstationen i Sävsjö. Ringius färdades Djurgårdsgatan i västlig riktning, medan bussen just höll på att svänga från Ö. Järnvägsgatan in på Djurgårdsgatan. Sammanstötningen blev ganska kraftig i det för cyklisten starka medlutet, och den skadade fördes till Sävsjö sjukstuga, där han kvarliggjer. Bussen kom undan med en buckla i plåten.

Torsdagen 12 april

Storföretagare i Sävsjö som 9-årig djuruppköpare fyller 75 år

Årsbarn med sin firma är direktör Rudolf Sörensen i Sävsjö. Dubbeljubiléet firas i dagarna, och med anledning härav har tidningens medarbetare hälsat på i den stora charkuteri- och konservfabriken i staden, varifrån produkter skickas till in- och utland.

Företagets utveckling betecknar en brant stigande kurva från hantverk till storindustri inom livsmedelsbranschen. I slutet av denna månaden öppnas den sjuttonde butiken. Direktör Sörensen, som övertog rörelsen från sin far Ludvig Sörensen, föddes med affärer i blodet. När han var nio år gammal var han ute på egen hand och köpte upp lamm av bönderna, och när han var tretton skickades han till Vetlanda marknad med 3.000 kr. på fickan för att köpa tjurar.

Måndagen 16 april

Personalen hyllade med skulptur av chefen vid sörensensjubiléet

Ingen hade väl väntat sig annat än att det sörensenska dubbeljubiléet i Sävsjö- chef och firma - 75 år skulle firas på ett sjuårdeles sätt, och så blev mycket riktigt fallet. Firmans nya vackra samlingssal – en av stadens allra förnämsta – var på lördagen klädd till fest och här samlades cirka 170 inbjudna till en jubileumslunch med bl.a. smörgåsbord som sannerligen inte stod det berömda på färjan Gedser-Grossenbrode efter. Frågan är emellertid om inte den mest minnes-

värda händelsen timade redan på morgonen, då firmapersonalen överlämnade sin jubileumsgåva – en skulptur av dir.Sörensen, utförd i brons av konstnären Axel Waleij, Stockholm, som själv var närvarande vid tillfället. Det hela ägde rum vid en kopp kaffe i samlingssalen inför cirka 130-talet vittnen och avtäckningsceremonin föregicks av ett varmt hyllningstal av åldermannen inom personalkåren, charkuteriarb. Mattias Petersson. Butiksinspektör Martin Kling lät så täckelsen falla och överräckte en jättebukett av syrener och nejlikor till direktören, i vilkens öga satt en liten tår då han uttalade sitt tack och sin uppskattning av personalen. Skulpturen har sin plats i en nisch på salens ena långsida.

Tisdagen 17 april

Sävsjöutställningen 1956

Bestyrelsen för Sävsjöutställningen 1956 hade på måndagen sammanträde på stadshotellet under ordförandeskap av landshövding Olle Ekblom. Landshövdingen meddelade bl.a. att prins Bertil bilar direkt från Stockholm på morgonen den 19 juni för att förrätta invigningen av utställningen och prisutdelningen för lantbruksmötet.

Torsdagen 26 april

10-årsjubileum för Bil & Motor

firas i morgon. Det var den 27 april 1946 som den redan på den tiden välkända reparatörstrion Ragnar Krafft, Alex Gustavsson och Bertil Svensson - samtliga då anställda i Bröderna Söderqvists mekaniska verkstad vid Sandsjövägen – realiserade idén att bli sina egna herrar. För ändamålet förvärvades sanatoriets nedlagda tvättinrättning vid Sanatoriegatan och byggnaden visade sig vara mycket bra lämpad som bilverkstad. Man säljer också bilar, redan 1947 fick man Renault-försäljningen på platsen och 1950 erhöll man agenturen för välbekanta tyska märket Borgward-Hansa. Att hrr firmachefer även är driftiga försäljare framgår tydligt av det markanta inslaget av ovannämnda märken i bilbeståndet i Sävsjö.

Måndagen 30 april

Bankkamrer Henriks hembygdsordförande

Vid sammanträde med styrelsen i Sävsjö hembygdsförening utsågs bankkamrer Karl Henriks till föreningens ordförande efter fabrikör Gunnar Engdahl som vid årsmötet avsågt sig omval. Styrelsen konstituerade sig på följande sätt: vice ordf. ing. Ingvar Carlegren, sekr. byggmästare Fabian Andersson, bitr. sekr. folkskollärare Harald Denke, kassör möbelhandl. Ivar Franzén, intendent fotograf Carl Källström och läns-skogvakt. Ivar Wigelius, ledamöter disp. Arne Carlsson, grossh. Tobias Carlsson, fröken Wera Kristoffersson, fru Lillie Carlsson och fru Ingrid Carlsson.

Onsdagen 2 maj

Sävsjö-musikanter rekordmarscherade

Tunna snöflingor dalade mot marken tidigt på morgonen den 1 maj, föga rimmande med ”Vintern ra”, och kanske var det av den anledningen som Sävsjö musikkår under sin rekordlånga stadspromenad hoppade över vårtrudeluttern och i stället föredrog att spela marscher. Musikanterna startade från Östra skolan strax efter kl. 7 och lät sedan höra sig längs stadens gator, en nätt riksmarschträning på 7 km! Fru Elisabeth Melin insåg prestationens värde och bjöd även i år de morgonpigga glädjespridarna på en kopp gott kaffe.

Tisdagen 8 maj

Ny modeaffär i Centrumhuset

I den stora nybyggda fastigheten vid Kopparslagaregatan börjar nu affärslivet på allvar att pulsera, inte bara i butikerna i bottenvåningen utan även en trappa upp, där fru Anna Fagrell idag öppnar modeaffär i en lägenhet på andra våningen. Fru Fagrell kommer också i dagarna att öppna mjölkbar i första våningen.

I januari i år avlade innehavarinnan av **Damsalongen**, fru Anna-Lisa van Zonneveld godkända prov för mästerskapet inom damfrisöryrket, och när hon idag öppnar sina nya lokaler i Centrumhuset vid Kopparslagaregatan, gör hon det i medvetandet om att till kundkretsens förfogande kunna ställa inte bara en 20-årig yrkesvana utan även en teknisk utrustning av

modernaste typ. Damsalongen är Sävsjös äldsta firma inom branschen.

Nils Ramde öppnar idag sin nystartade fotofirma i Centrumhuset. En särskilt intressant utrustningsdetalj är en av fotograf Ramde konstruerad s.k. allmänbelysning av elva lysämnesrör, vilka kan tändas i tre sektioner. Denna form av belysning som har fördelen av att den ej alstrar värme, användes bl.a. i en av de ledande stockholmsateljéerna. Speciella arrangemang för brudparsfotografering hör till finnesserna liksom en rundad draperihörna för diagonalfotografering.

Torsdagen 17 maj

Ett ögonblick, K-fullmäktige

De allra flesta sävsjöbor torde ha sig bekant att det i samband med restaureringen av Ljunga-kyrkan upptäckts synnerligen förnämliga dekorationer på korets och långhusets norra och södra väggar samt på sakristian. Om denna konstnärliga utsmyckning, som har ett betydande kulturvärde, skall framtagas och bevaras åt eftervärlden eller om den ska döljas av spritputs för troligtvis flera generationer framåt, därom har kyrkofullmäktige i kväll att besluta. Det hela är en ekonomisk fråga. Hembygdsföreningen har vid styrelsesammanträde beslutat att vädja till kyrkorådet och kyrkofullmäktige om ”att i möjligaste mån tillvarataga ett arvegods av så stort kulturellt värde”, och det kan också anföras att Sävsjös medeltidskyrkor väl utgör stadens främsta tillgång ur turistreklam synpunkt. Bros.

Lördagen 19 maj

Sommarhem med idealläge

En imponerande frivillig arbetsinsats ligger bakom uppförandet av Sävsjö missionsförsamlingens nya sommarhem, som invigs på pingstdagen. Byggnaden utgöres av en bostadsbarack som tillhört Norrbottens Jernverk och av den har skapats synnerligen trivsamma och ändamålsenliga lokaler. Läget är vackert vid söderstranden av Sävsjön på tomtmark skänkt av fru Hulda Johansson, Skrivaregården.

Måndagen 28 maj

Rekordantal sävsjörealister

”Sjung och le” var en melodrutt som sävsjö-realisterna tog upp då de i lövade skrinor gjorde den obligatoriska åkten genom staden på lördagseftermiddagen. Glädjen var stor och allmän sedan samtliga de 38 abiturienter som gått vidare till ”muntan” kommit utstormande på skolgården med grämössorna på. På vädret kunde ingen klaga och med pressveckan i god ordning kunde de nykläckta samlas på Sturesalen, där det obligatoriska familjekaffet avnjöts. Tal hölls av apotekare Ture Norin, rektor Harry Fröjd, realisten Yngve Lundberg samt av hemmansägare Harald Hultin i egenskap av målsman.

Här är namnen på de nyutexaminerade: Anders Ekelund, Kurt Friman, Lars Hansson, Sven-Olof Hult, Kennet Jonsson, Hans Åkesson, Margit Björkman, Ingrid Ekholm, Kerstin Gustavsson, Ulla Hultin, Birgit Johansson, Ingegerd Ottosson, Anita Petersson, Ulla Petersson, Inger Sellman, Maj-Kristina Strömberg, Kerstin Tegvall, Kerstin Thunell, Håkan Andersson, Claes-Göran Claesson, Arne Johansson, Yngve Lundberg, Ingvar Toll, Solbritt Andersson, Ingegerd Erensjö, Ragnhild Green, Anne-Marie Johansson, Ingrid Johansson, Ingbritt Josefsson, Hjördis Karlsson, Kerstin Larm, Solbritt Lundell, Gunilla Olsson, Karin Persson, Elly Rostedt, Vainett Rydell, Maj Strömberg och Gullmaj Svanberg.

Onsdagen 30 maj

ur Blick på sta'n sign. Bros.

Det är naturligtvis bara som det ska vara att en utställningsstad blir föremål för uppmärksamhet. För 14 dagar sedan var rikspressen här och studerade kreatursavel i Vallsjö stom och i Rössby och nu håller skärmbildare och filmgubbar som bäst på att fotografera tvåbenta stadsinnevånare både in- och utvändigt. I måndags kväll var Sturesalen apterad till filmstudio och som aktörer fungerade inte mindre än stadsfullmäktiges ledamöter, för dagen ovanligt välklädda. Till sitt förfogande hade filmmännen bl.a. en 40.000-watts strålkastaruppsättning, som borde ha kommit Ragnar Gustavsson i Mossaryd och andra ivrare för bättre belysning på landsbygden att göra stora ögon. Ledamöterna Martin Gustafsson och

Harald Hultin gavs förtroende av regissör Benson att agera debattörer under tagningen.

Måndagen 4 juni

1.000 man mot jättebrand i sävsjöskog

Det var ett tjuvbromsande tåg som antände strax efter kl. 11 på lördagsförmiddagen och i den hårda sydvästliga vinden spred sig elden med våldsamt fart. Tåget antände på flera ställen utmed hela sträckan Sävsjö-Stockaryd. Det visade sig att branden hade fått fäste i en stor torvmosse och snart drevs en knastrande och närmast kilometersbred eldrida av blåsten mot norr och de stora skogsområdena runt Sävsjö. Bästa utgångsläget för att bekämpa elden ifrån, var gården Filebo.

Även byn Ärnäs låg i farozonen. Då situationen var som mest kritisk började emellertid det stora uppbådet av civila att göra sig gällande och bilar i skytteltrafik förde fram folk till brandplatsen och med förenade krafter lyckades man stoppa elden i ett skogsområde på gränsen till Älgabäcks torvmosse.

365 sävsjöbor i rekordkorpskyttet

För en gångs skull gick förhandstipsen in ordentligt vid en korpskyttetävling i Sävsjö och sålunda visade Rambrants och Sävsjö snickerifabrik var skåpet skulle stå och individuellt triumferade ”Snickens” Martin Johansson på 98 poäng. Rekordantalet skyttar hade som bekant anmält sig till tävlingen, men den stora skogsbranden på lördagen såg ut att bli en käpp i hjulet för arrangörerna.

Många skyttar gick på brandvakt under natten och därför såg det inte särskilt upplagt ut för något deltagarekord på söndagen. Historien upprepade sig emellertid och när sista skottet avlossats vid 14-tiden hade hela 365 skyttar provat träffsäkerheten. Därmed var fjolårsrekordet på 339 deltagare med glans överträffat. Den förnämliga prissamlingen utdelades på söndagseftermiddagen i Folkets park i samband med Lions clubs familje-fest. Prisutdelare var Agne Svensson, Sigvard Gustavsson och Karl Henriks.

Fredagen 8 juni

Avgående sävsjöfröken inte sjuk en dag på 40 år

När de unga förväntansfulla skolbarnsrösterna på torsdagen fyllde Vallsjö kyrka med examenspsalmen "Den blomstertid nu kommer" kändes det helt naturligt vemodigt för småskollärarinnan Karin Nilsson. Inte en timme inte en dag har fröken Nilsson varit frånvarande under de två åren i Blankefalls skola och de 38 i Sävsjö. Hur håller man sig så frisk? Det finns inga recept på hur man ska hålla sig frisk, det är inte min förtjänst att jag fått vara så kry, säger fröken Nilsson.

Vid avslutningshögtiden i Vallsjö kyrka fick hon ur prosten Harald Blomstrands hand motta Patriotiska sällskapets guldmedalj i andra storleken, men guldet i all ära – hon var säkert lika glad för den blomsterurna, fylld med violer och penséer som de 23 barnen i hennes sista klass hyllade henne med.

Lördagen 9 juni

BB-stängning

På grund av bristen på semestervikarier för barnmorskorna vid Sävsjö sjukstuga kommer BB-avdelningen att hålla stängt under tiden 12/6-15/7.

Måndagen 11 juni

Borgmästaren i Sävsjö anhåller om entledigande

Kommunalborgmästare Paul Palmér har i skrivelse den 1 juni till länsstyrelsen ansökt om entledigande från tjänsten. Drätselkammaren har behandlat ärendet och tillstyrkt bifall till ansökningsen och frågan kommer upp på stadsfullmäktiges bord den 15 juni. Palmér har varit i stadens tjänst i över 20 år.

Torsdagen 14 juni

Fullbokat på utställningen

200 utställare har nu aviserat om sitt deltagande i sävsjöutställningen och ännu kommer det in anmälningar, omtalar man i kommissariatet, som i dagarna flyttat från polishuset till Östra skolan för att befinna sig i händelsernas centrum. Febril

brådskan råder som sig bör på expons hjärntrust, där kommissarie Swen Swedman dirigerar sin personal på pondus och gemyt i ungefär lika proportioner .

Arbetsutskottets ordförande lantbrukare Erik Carlström har tvingats att skjuta bondejobbet i det allra närmaste helt åt sidan för att ägna sig åt de plikter som hans åtagande i expoprojektet innebär.

Fredagen 15 juni

Inkvarteringen går fint i lås

Sävsjöutställningens rumsförmedling som ombesörjes av stadshotellet, har visat sig fungera mycket bra. Förutom stadshotellets egna rum har omkring 150 privatrum ställts till förfogande. Tillgången av rum motsvarar behovet enligt vad hittills kunnat konstateras.

Lördagen 16 juni

ur Blick på sta'n sign. Bros

Jojomensan, gott folk det blir nog livat i holken ska ni se, om bara solen skiner på tisdag och prinsen inte får punktering i någon krater på Den Stora Hopplöshetens Väg mellan Broarp och Sävsjö. I går hade de tre militärorkestrarna, som skall svara för den musikaliska inramningen av Försvarets dag, generalrepetition på Torget, och det var signalen till sävsjöborna att ställa om sin tidsräkning efter det gamla beprövade tema som används då barnen börjar känna vittringen av mandeln i gröten. D.v.s. hos de obotliga pessimisterna de där som går omkring med förnumstigt dystra miner och pratar om fiasko och ekonomiskt bakslag, heter det förstås droppareda'n. Folk som ser allt i grått kan naturligtvis inte tänka sig annat än att det måste regna på utställningens öppningsdag. Men vi andra hoppas på vackert väder och trevliga arrangemang under de tio bemärkelse-dagar som ligger framför.

Måndagen 18 juni

Tandsköterskeexamen

har vid tandläkarhögskolan i Malmö avlagts av bl.a. Barbro Söderstedt och Erna Franzén, Sävsjö samt Barbro Lindegren, Vrigstad.

Tisdagen 19 juni

Hemslöjdsutställning eldorado för damerna

Damerna som tänker besöka Sävsjö-utställningen skall här få ett gott råd: trötta inte ut er med att driva omkring med karlarna på maskinfältet utan gå själva till gamla skolan vid Storgatan (en trappa upp) och titta på hemslöjdsutställningen. Det är någonting för er. Jag kom dit på måndagen just som handarbetslärarinnan Inga-Maj Rosenström lade sista handen vid de mellan 700 och 800 föremålen som alla kommer från hem i Västra härad. Antalet utställare är 89. Vilka granna linnedukar vävde man inte för 200 år sedan. Det finns flera som är så gamla. Fru Lydia Gustafsson, Gåvan utställer en 100 år gammal klänning av hemspunnet växtfärgat lingarn. Det är få avdelningar på utställningen, där hembygden är så väl representerad som just denna. Sign. Ax. Hissa Flaggan!

Idag förväntar utställningsledningen i Sävsjö att varje flaggstångsinnehavare gör sin plikt: hissar flaggan. Ingen vet när en dylik händelse återkommer i den lilla stadens liv.

Tisdagen 19 juni

kommer ett särskilt utställningsnummer ut av Smålands Dagblad

Utställningen anordnas av Sävsjö stad, Jönköpings läns hushållningssällskap, Sävsjö köpmannaförening, Sävsjö hantverks- och industriförening och Västra härads gille. Arbetsutskottet består av landstingsman Erik Carlström, ordförande, redaktör Evald Sandestam, vice ordförande samt konditor Erik Franzén, landstingsman Henning Andersson, köpman Thore Carlsson, frisörmästare Herman Hansson och fabrikör Bertil Nilsson.

Onsdagen 20 juni

Prins Bertil och solen drog 8.000 till Sävsjö.

Utställningsarrangörerna i Sävsjö, tyngda av ansvar, jäkt, slit och bekymmer sov säkerligen djupt och utan mardrömmar i natt efter några sömnlösa veckor – expopremiären på tisdagen blev en fullträff i alla avseenden, och den förnämliga upptakten lovar gott för de närmaste utställningsdagarna.

Torsdagen 21 juni

Landsbygdens dag på Sävsjöexpon.

Publikrekord trots regn.

I går var det landsbygdens stora dag på Sävsjö-utställningen dit hushållningssällskapet förlagt sitt sommarmöte. Trots att expoarrangörerna inte hade samma tur med vädret som på invigningsdagen steg publiksiffran under dagen till 8.500. Cirka 6.000 av dessa hörde statsrådet Sam Norup tala och såg i samband därmed den stora djurparaden. Herrarna sökte sig först till maskinerna under det att damerna hade avdelningen Hem och hushåll som mest lockande mål.

Fredagen 22 juni

3.000 på ”Skogens dag” Kvistiga problem utmed skogsstig

Torsdagen fick som väntat karaktären av en mellandag och även om det inte saknades folk vare sig på gator eller expohallar, så var dock kontrasten till den tidigare publikinvasionen slående. Besökssiffran beräknades till 3.000 Skogens dag inleddes med ett föredrag av länsjägmästare Åke Hallander från Folkets parks friluftscen.

Måndagen 25 juni

Dråpligt bygdetåg i SLU-regi blev midsommarens expo-clou

Årets längsta dag blev en av sävsjöutställningens och stadens största och festligaste. Bygdetåget utgick från Västra skolan där uppställning och bemanning av de närmaste 40-talet ekipagen ägde rum och kl. 15 satte man sig i rörelse in mot staden. Kavalkaden blev en illustrativ och på samma gång dråplig presentation av livet på landet genom tiderna. Det märktes minsann att SLU-arna är ett teaterbitet släkte och den ”maskering” de åstadkommit med hjälp av tidstypiska dräkter – till allra största delen framplockade ur vindsgömmor på gårdarna i häradet (!) - fick folk att vrida sig av skratt. Varje avdelning i tåget föregicks av en nationalklädd flicka.

12.500 expons lördagssiffror Hantverkarna stal motordagen.

Dagen var hantverkets och motorfolkets.

Hantverket svarade för pangnumret med sin kortege genom staden. Hantverkståget utgick från Sävsjö Snickerifabrik vid V. Järnvägsgatan och stod inte SLU-arnas dagen före långt efter ifråga om utstyrsel och poänger. I ett avseende var hantverkarna t.o.m. ett strå vassare; man lät Sävsjö musikkår i kul maskering bilda förtrupp och det stämde upp festhumöret på den mångtusenhövdade publiken åtskilliga grader. Tåget innehöll ett 20-tal ekipage och var synnerligen fyndigt och väl arrangerat. På ekipaget ”Gillestuga” kunde man bl.a. upptäcka bagare Lindoff iförd prydlig mustach. ”Det steniga småland” såg stenhuggare Mill som aktör, under rubriken ”Korv och sylta” hade slaktare N.E. Svensson ett så fasligt besvär att hantera en bångstyrig ”ko” att han var tvungen att emellanåt bedöva henne med ett klubbslag, och på skomakerfirman ”Pligg och Plegg” visade Hagny Olsson stor flit. Far och son Blomström smidde med full fyr under härden och vem skulle ha uppträtt på ekipaget ”Träskoning” om inte toffelmakare Anton Karlsson. Uppflugan på en skorsten hittades Nore Wallersjö i full sotarmundering, medan hans arbetsgivare till vardags Torsten Samuelsson satt som käring i en gungstol vid spisen utspökad å det gruvligaste. ”Zackeus med pilen” och en bil mod. 1919 bildade avslutning på den roliga kortegen som innan den upplöstes i Folkets park gjorde halt några minuter inne i visningsringen på expoområdet.

Torsdagen 28 juni

Försvarets dag i Sävsjö stor folkfest

De vältränade och orädda soldaterna från I 12 i Eksjö och P 2 i Skövde och F 12 i Kalmar hade inte bara den lede fienden att slåss mot vid Försvarets dag på Sävsjö-utställningen igår – även ett hårt och envist regn gjorde sitt bästa att sätta ner humöret. Trots vädermakternas avoghet blev dagen en stor folkfest. Omkring 6.000 personer torde ha sett eftermiddagens stora stridsövning strax utanför staden. Hypersnabba attackflygplan, stridsvagnar och inte minst atombombsmarkeringen hörde till militärernas slagnummer.

Sävsjö-utställningen som avslutades idag, har hittills idag besökts av 60.000 personer

Fredagen 29 juni

”Vågspelet” Sävsjöexpon lugnt och stilla i hamn

”Vågspelet” som pessimisterna kallat Sävsjö-utställningen, gick på torsdagen lugnt och stilla i hamn, och därmed blir Sävsjö som vanligt igen efter 10 dagars expofärg. De tappra A6- musikanterna som spelat sig igenom utställningen blåste final med marschen ”I gevär” vid Östra skolan på torsdagskvällen och expobestyrelsens vice ordförande riksdagsman J.W Petersson tackade alla, som bidragit till att göra expon till reklam för Sävsjö.

Utställningsfacit: Största publikdag: Midsommardagen, cirka 12.000, Celebraste besökare: Prins Bertil, **Dyraste visningsprojekt:** Sävsjö-Hus 53.000:-, **Populär monter:** Fiskpropagandans, **Besvikelse:** Vädret på Försvardagen, **I Toppen:** Utställningsrestaurangens priser, **I Botten:** Nöjesfältet, **Populäraste programinslag:** SLU:s bygdetåg midsommarafton, **Pampigaste:** De sammanslagna musikkårens uppmarsch på torget Försvardagen. **Knalleffekt:** Atombomben, **Estradinventarium:** J.W Petersson obligatorisk välkomst- och tacktalare, **Bästa tal:** Assessor Nils Gunne på Frikyrkofolkets dag, **Flottaste bugning:** Stadskamrerens för prinsen,

Teknisk premiär: Aftonbladets television – över 4.000 besökare, **Stabil monter:** M. Berglunds i fasadtegel, **Reklamsugnost:** De självmedvetna damerna i Hem och Hushåll, **Berömvärd:** Sävsjöpolisen, som upprätthållit ordningen på ett utmärkt sätt, **Pikant på gatan:** Tuff-tuff-tåget, **Festliga figurer:** grabbarna i hantverkståget midsommar dagen. **Nitiskt:** Vakten, som krävde landshövdingen på biljett till stridsövningen.



Lördagen 7 juli

Vice brandchefen Sävsjö Freuchen

Semestern 1956 är inte längre något problem för vice brandchefen Carl Månsson, ty det var han som lade beslag på första priset i den tipstävlan, som anordnats av Sävsjöexpons TV. Priset består i en resa för två personer med SJ:s ”Rundtur 100”. Vinnaren fick det glada beskedet pr telefon från denna tidning, och han sticker inte under stol med sin belåtenhet. - Frugan och jag har faktiskt pratat om att göra en tripp till Norrland, och de här rundtursbiljetterna kommer väl till pass, menade Månsson, som naturligtvis lättar på plånboken, så att även 10-åriga dottern Barbro kan följa med. Andra pris, samma resa i första klass för en person vann fru Ruth Albin, Odengatan 18.

Torsdagen 12 juli

Fastighetsaffär

Fru Greta Danielsson, Nygatan 8, har för icke bekantgjort pris inköpt Sävsjö-Hus utställningsvilla i Sävsjö. Tillträdet sker omedelbart.

Tisdagen 24 juli

Mer blommor i Stadsbilden

Drätselkammaren hade på måndagen sammanträde och i en framställning beslöts att göras hos SJ om ytterligare plantering på bangårdsområdet utmed Västra Järnväggsgatan och vidare beslöts att ge trädgårdsförman Allan Blomqvist i uppdrag att uppgöra förslag ev. med anlitanande av experter rörande viss utökning och omläggning i stadens parker.

Torsdagen 26 juli

Släckningsarbetet

Den stora skogsbranden i Sävsjö lördagen den 2 juni i år drog en totalkostnad av 16.405 kronor, meddelar brandchefen Karl Söderqvist. Det blir länsstyrelsen som får punga ut med beloppet. Från Sävsjö är 180 frivilliga berättigade till ersättning för sina insatser i samband med branden. De får 2:50 i timmen och beloppen kommer så småningom på posten. På förekommen anledning upplyses att enligt lag endast sådana som tog

minst två timmars aktiv del i släckningsarbetet. Brandkåren från staden och dess reservstyrka deltog i släckningen med 39 man.

Onsdagen 15 augusti

Experiment lockar tjugofemtal elever

Sävsjö Folkskolor börjar läsåret på måndag, varvid upprop och inskrivning sker i respektive skolor och klasser. En annons om skolstarten i denna tidnings måndagsnummer har oroat en del föräldrar, då man kunde läsa ”i Betel läsa klasserna 1-2”. Nu gällde det som flertalet väl förstod endast Västra skolans lägsta klasser, medan som vanligt gamla skolan är upplåten för småskolebarnen från stadens östra del. Från och med i år kommer en frivillig åttonde klass att anordnas i Östra skolan. Det hela är ett experiment i enlighet med förslaget om den nioåriga skolgången och tycks slå väl ut, ty 28 av de som i våras slutade sjunde klassen har anmält sitt deltagande d.v.s. omkring hälften av samtliga. Några av dem har senare tagit tillbaka anmälan och överläraren väntar med spänning för att se deltagarfrekvensen. Folkskollärare David Holm kommer att leda åttonde klassen.

Torsdagen 16 augusti

Sävsjöpar skadades vid riksettan-krock

Vid en våldsam trafikolycka på riksettan vid Kånna söder om Ljungby på tisdagen skadades bl.a. lindrigt kantor Axel Franzén och hans hustru M.Franzén, sedan de i en Ford V 8 av äldre modell kolliderat med en Volkswagen sportvagn, förd av en godsägare från Värmland. Kantor Franzén fick obetydliga men av olyckan medan hans hustru ådrog sig lindrigt revbensbrott.

Lördagen 18 augusti

Tömna tomma tunnor dyrt för Sävsjö-bor

Hälsovårdsnämnden hade sammanträde på fredagskvällen. En fastighetsägare hade framfört klagomål över renhållningstaxan – han ville inte betala för tömning av tomma kärl. Ärendet föranledde ingen åtgärd.

Fredagen 24 augusti

Fyrtio år i SJ:s tjänst

Järnvägstjänsteman Bernhard Lundgren, som igår efter 40 års tjänst slutade sin anställning och avgick med pension, blev efter sista arbetsdagens slut hjärtligt hyllad av befäl och kamrater. Deras talan fördes av stationsinspektör Erik Holm, som i varmhjärtade ordalag tackade Lundgren för hans pliktrogna arbete under de år som gått. I samband med talet överlämnades en stilfull blomsterbukett. Efter hyllningen tog Lundgren plats i en lövad skrinna och förspänd med SJ:s godstruck fördes jubilarerna hem för att börja njuta sitt otium.

Onsdagen 29 augusti

Far och son mästare vid IFK Sävsjö KM

IF Kamraterna Sävsjö klubbmästerskap i friidrott fortsatte på måndagskvällen på Sturevallen med ytterligare några grenar. För seniorernas del gällde det spjutkastning, där dock några av klubbens bättre kastare uteblev. Nisse Isaksson vann klart och sonen Sven-Olof vann spjut för pojkar A och B. Kjell Petersson vann både längd och 60 meter för C-pojkar, i ett extralopp på 200 meter vann Lasse Sjöstrand före Olle Magnusson.

Torsdagen 30 augusti

Sävsjö nya reningsverk invigningsklart

Inom kort kommer Sävsjös nya avloppsreningsverk att tagas i bruk, vilket bl.a. medför att den stinkande Torkån saneras och att Sävsjön i framtiden kan bli den inbjudande badsjö som den har förutsättningar för. Den högmoderna anläggningen som är belägen c:a 500 meter öster om Sävsjö Södergård, projekterades redan 1952 av Allmänna Ingenjörbyrå i Stockholm, men innan byggnadsplanerna godkändes och arbetet igångsattes hann både 1953 och 1954 försvinna. Utgifterna för anläggningen ligger en bra bit över miljonen, men då avloppsfrågan för Sävsjö stad är löst för flera generationer framåt får man väl anse att penningplaceringen är befogad.

Fredagen 31 augusti

Höstens första tingssammanträde

hölls på torsdagen. 25 db. à 4kr kostade det en bussägare från Sävsjö, som var anklagad för att under marknadsdagen hållit för hög fart i folkträngsel och då kört på en 14 års pojke, så att han fått en hjärnskakning. Sex vittnen hördes i målet, men ingen hade sett hur olyckan gått till. Bussägaren ansågs därför ej vållande till olyckan, men dömdes för att ha hållit för hög fart.

Lördagen 1 september

Affärsjubileum

Nya modeaffären i Sävsjö firar idag trettioårsjubileum. Det var nämligen 1926 som fröknarna Edit Blom och Greta Trolle startade sin rörelse i den lokal, Köpmangatan 4, där affären fortfarande finns. De båda kompanjonernas arbetsamhet och skicklighet gjorde att rörelsen stadigt gick framåt under årens lopp. År 1951 övertog fröken Trolle ensam rörelsen och driver den fortfarande med till synes obrutna krafter.

Måndagen 17 september

Med fackeltåg och fyrverkeri

begick socialdemokraterna i Sävsjö inför valet, fackeltåget med Sävsjö musikkår i spetsen utgick från Folkets Hus och målet var Högagarde, där redaktör Gustav "Hacko" Högberg, Göteborg kåserade trevligt om forna tiders Sävsjö. Ett anförande hölls av ombudsman Erik Franzén. Fyrverkeriet tedde sig särskilt tjusigt för dem som föredrog att beskåda det på avstånd nere i staden.

Onsdagen 19 september

Ur Blick på sta`n sign.Bros

Att ta chanser i olika sammanhang ger krydda åt tillvaron, men man bör akta sig för att ta ut vinster i förskott. Då riskerar man bitter eftersmak. Sävsjö-sossarnas fackeltåg till Högagarde i lördags kväll var både vackert och festligt och Sävsjö musikkår spelade Arbetets söner så känsligt, att man nästan kände sig benägen att ompröva sin politiska ståndpunkt, där man stod på trottoaren vid Rochesters korvkiosk tillsammans med ett par andra överklassare, charkuteriarbetare Almqvist och lantbrukare Gustavsson, medan tåget drog förbi.

Något förvånad lyssnade man förstås när arbetarkommunens ordförande Egon Persson, på var hundra meter ungefär höjde fyrfaldiga leven för den socialdemokratiska valsegern, redan dagen före, men man hör ju så många egendomliga saker i valtider. Tillfälliga känslorus kan ju för övrigt få oss alla att bete oss en smula underligt ibland, så för all del, inget ont om Persson. Även om han råkade sälja skinnet innan björnen var skjuten.

Torsdagen 4 oktober

Affärsöverlåtelse

Hr Per-Olof Sjöbergsson har överlåtit sin rörelse firma Cykel& Motorcentralen Storgatan 2 till hr Yngve Johansson, Malmbäck. Tillträde skedde den 1 oktober.

Fredagen 5 oktober

F.d. Dampäls blir yrkesskolelokaler?

Fabriksfastigheten vid Torslundsgatan, på sin tid inrymmande AB Dampäls, kommer måhända att bli lösningen på yrkesskolans lokalproblem i Sävsjö, omtalar ordföranden i Sävsjö stads yrkesskolors styrelse köpman Sven Kjörling.

Torsdagen 18 oktober

Sävsjö Lottakår

omvalde vid årsmöte i måndags till ordförande fröken Wera Kristoffersson. Vice ordförande blev fru Cecilia Edén, sekr. Fru Majken Rydberg, kassör fru Alva Ekdahl, fälttjänstchef fru Lillie Carlsson, vice fälttjänstchef fru Ebba Lundberg och övriga ledamöter fruarna Gunvor Björkman, Gun Rendahl, Doris Weihagen, Ingrid Carlsson och Birgit Wikström, den sistnämnda nyvald. Kåren har deltagit i flera utspisningar bl.a. under Sävsjötställningen och sammanlagt antal arbetstimmar uppgår till cirka 900.

Lördagen 20 oktober

ur Blick på sta'n sign. Bros

Vännen Pontus hade läst om höstliga blommor och bär och av den anledningen kom in på redaktionen och överlämnade ett par maskrosor. Nu är det emellertid så att avdelningen för underligheter

inom växt- och djurvärlden är så till den grad belastad av jättepotatis och andra fenomen, att någon publicitet för oktobermaskrosor knappast kan påräknas, i synnerhet om de slokar betänkligt. Men tack i alla fall, Pontus.

Lördagen 27 oktober

Lekafton

Sävsjö kommunala realskolas tredje klass hade på torsdagskvällen anordnat lekafton för skolans lärare och elever. Samling skedde i skolans aula, där kvällens konferencier, Björn Johnsson, hälsade välkommen. Kjell Bengtsson utförde ett pianosolo, Moonlight Serenade och rektor Harry Fröjd deklamerade bl.a. dårdikter av "Svarta Masken". En stunds lekar och dans omväxlande med musik upptog resten av kvällen. 120 elever deltog i lekaftonen och av behållningen gick en stor del till Rädda Barnen.

Måndagen 12 november

Stämmingsfull Ungern-högtid i Vallsjö kyrka gav 1.500 kr

Aldrig tidigare ha väl en kollekt upptagits i Vallsjö kyrka under svagare myntskrammel än vad som skedde under söndagskvällens gudstjänst, men förmodligen aldrig någon som inbringat så mycket. Fenomenet har sin förklaring: Hjälps Ungerns tappra blödande folk var temat, som förmådde sävsjöborna att nära nog till bristningsgränsen fylla sitt tempel och offra något av sitt överflöd på barmhärtighetens altare. De tre hjälporganisationerna Röda korset, Rädda barnen och Svenska kyrkohjälpen, stod bakom arrangementet, vilket ordnats i största hast. Kyrkan hade prytt i de ungerska färgerna rött-vitt-grönt. Än finns det hopp för Sverige då man i vårt land så spontant reagerar och vill göra vad som göras kan i kärlekens tjänst yttrade kontraktsprosten Harald Blomstrand bl.a. i sitt välkomsttal. På kyrkogården mötte flammande marschaller besökarna och den improviserade fasadbelysningen var så effektiv att församlingsborna säkert gärna såg att den blev permanent.

Torsdagen 15 november

Avskedssamkväm

anordnas på söndag för kyrkoherde Gösta Sundberg, som efter 17 år i församlingens tjänst i dagarna lämnar Sävsjö för att tillträda en befattning som kyrkoherde i Slätthög. Samkvämet hålles på Sturesalen.

Onsdagen 21 november

ur Blick på sta'n sign. Bros

Berömvärd enighet rådde då Sävsjö stadsfullmäktige sammanträdde på måndagskvällen och det var endast hemmansägaren Hultin i Knävelsby som opponerade en smula mot fastighetsnämndens beslut att bygga om körbryggan till Hägnens lagård. Hultin ser på bondens yrke med moderna ögon och tyckte det var mera praktiskt att hissa upp höet på rännet än att köra upp det och även om byggmästare Roos anmälde vissa betänkligheter, så återremitterades ärendet för ytterligare utredning. Lantbrukare Holm i Hägnen hoppas nu bara att denna d.v.s utredningen blir klar innan bryggan definitivt rasar ihop.

I övrigt fick städerskan på tandpolikliniken bättre lön, vissa kommunaljobbare höjd cykelersättning och diverse markägare flera riksdaler för skador som vållats genom reningsverksbygget.

Tyrannernas 10-årsjubilerande som sig bör torrt och sakligt och sessionen hade dessutom den förtjänsten att den undanstökades snabbt. Den raska takten berodde troligtvis på att betydligt viktigare procedur än klubbfastande av städerskelöner och lagårdsreparationer väntade efter förhandlingarna nämligen fotografering av ledamöterna med ty åtföljande kaffedrickning.

Lördagen 24 november

Fiskhandel på torget stoppas

Hälsovårdsnämnden i Sävsjö hade på fredagskvällen sammanträde och beslöt därvid att tills vidare förbjuda handeln med färsk fisk på torget. Tre ägare av stallar inom staden ålades att före den 1 juli sätta dem i sådant skick att det överensstämmer med renhållningsstadgan för staden.

Man beslöt också att inköpa en snabbtermometer för bostadsinspektion. Med anledning av bränsleransoneringen beslöt hälsovårdsnämnden erinra fastighetsägare i staden om att temperaturen i bostadsrum ej får hållas lägre än 18 grader på dagen och 16 på natten.

Fredagen 30 november

Rambrant bygger åt HSB i Sävsjö

Till huvudentreprenör för HSB:s trevåningsbebyggelse vid Parallellgatan har antagits byggnadsfirman Rambrant & Broddegård. Projektet som beräknas påbörjas i dagarna omfattar tre fastigheter om sammanlagt 72 lägenheter.

Torsdagen 6 december

ur Blick på sta'n sign. Bros.

Drätselkammaren har hållit sitt sista sammanträde för året varvid gubbarna som vanligt framhärade och inte vill tända torggranen förrän på julafton i motsats vad fallet är på de flesta andra platser. Vi ska inte tjata mer om den saken en del tycker så och andra så, och en smula originalitet är inte av ondo. Någon lagårdshiss blir det av allt att döma inte i Hägnen och nu är väl förslagsställaren Hultin i Knävelsby lika ledsen för det som bokföringslärare Kjörning vid yrkesskolan är glad över att han fick sitt timarvode höjt till 10,70.

Ty glädje och sorg tar i regel ut sig i längden och Hultin måste förstå att DK inte kan var originell i allt. Körbryggan får alltså sitta kvar och det får tydligen borgmästaren med. Och nu är det bäst att sluta innan man kommer ut på hal is.

Fredagen den 7 december

Sävsjö-utställningen gav netto 35.000. 200 spaltmeter expotext

Sommarens utställning i Sävsjö gav hela 35.000 kr i nettobehållning. Detta konstateras vid expo-styrelsens sammanträde på fredagen, varvid ordföranden, landshövding Olle Ekblom, gav arbetsutskottet en eloge för väl utfört uppdrag. Det är sannerligen inte alla utställningar som ger så bra resultat, konstaterade länschefen bl.a.

Fredagen 14 december

Dödsfall

På tisdagen avled på Eksjö sanatorium f.d. bankkamrer Anders Nilsson, Sävsjö, i en ålder av 65 år. Han var född i Stehag i Skåne och tog studenten i Lund 1912. Därefter sökte han till GCI och avlade efter slutad kurs gymnastikdirektörexamen.

Han hade anställning på ett flertal platser som gymnastikdirektör bl.a. på Kneippbaden i Norrköping, innan han i början 1920-talet övergick att ägna sig åt bankväsendet. Sin första anställning fick han i Hälsingborg och 1927 kom han till Sävsjö som tjänsteman i Svenska Handelsbanken. Han utnämndes till kamrer 1943 och avgick omkring 1950 med pension på grund av ohälsa.

Senare tjänstgjorde han under en kortare period som syssloman vid Sävsjö sjukstuga.

Den bortgångne var militärt intresserad och var kapten i reserven.

Några offentliga uppdrag strävade han inte eftermen tillhörde nykterhetsnämnden. Anders Nilsson var en man med gedigna karaktärsegenskaper, glad och språksam, alltid vänlig och tillmötesgående såväl i tjänsten som i privatlivet. Han sörjes närmast av dottern Elna, banktjänsteman i Sävsjö och sonen Bengt, ingenjör i Trelleborg.

Lördagen 22 december

Belönad önskedrömmare

Leif Nilsson, adress Eksjöhovgårdsvägen, heter den lycklige 6-åring som i dessa dagar helt hastigt blivit 1.000 kronor rikare. Leif har deltagit i en pristävling, anordnad av Gamlestadens fabriker i Göteborg, och det gällde att skriva ner sin önskedröm. Detta gjorde Leif så bra, att tävlingsjuryn utvalde honom till en av de tio vinnarna. Hans stora önskan var att få gå som trumslagare i Kungliga vaktparaden i Stockholm och kanske den önskan så småningom går i uppfyllelse. På fredagen fick han genom firma Barnkläder mottaga priset och köpman Allan Glennmar spädde på med ett lyckönskningstal, en bukett blommor och en chokladkartong.

Måndagen 31 december

ur Blick på sta'n sign. Bros.

December: Stadsbor bryter av sig armar och ben på hala gator, missionsauktionerna är oräkneliga, reningsverket kör igång och fattigvårdsstyrelsen upphör. Affärsmän skyltar, hobbymakare utställer, HSB börjar schakta för ett storbygge, ungrare uppträder på barnfilmklubben, det lussas och boktryckare Lindström fyller år. Fullmäktige debatterar bibliotekarielön. 15.000 i lottguld går till Sävsjö, VEÅ firar 10-årsjubileum, sävsjöborna önskar varandra GOTT NYTT ÅR och vi säger detsamma.

Maj-Sofie Andersson

majsofie@telia.com

Register över innehållet i tidigare årsskrifter finns på s. 55 i årsskriften från 2014.

Smalspåriga Järnvägen 1884 - 1984 Spårvidd 891 mm

SÄVSJÖ VETLANDA MÅLILLA



Hållplats

Vallsjöbaden

Avstånd till Sävsjö 5,5 km,
till Vetlanda 24,2 km och till
Målilla 75,0 km

Höjd över havet 242 m

Många av de ej tidtabelförda hållplatserna hade i själva verket mycket få resenärer utan fanns till för att de låg i anslutning till olika banvaktsstugor och manuellt skötta järnvägsövergångar.

Strax öster om hållplatsen Vallsjöbaden ligger fortfarande den f.d. banvaktsstugan med nr 371.

Hållplatsen användes under sommarmånaderna av många resenärer från Sävsjö och Vetlanda.



Sista persontåget gick 1961 och
och 1962 gick sista godståget.

Smalspåriga Järnvägen 1884 - 1984 Spårvidd 891 mm

SÄVSJÖ VETLANDA MÅLILLA

Station

HULTAGÅRD

Avstånd till Sävsjö 9,3 km, till Vetlanda 20,4 km
och till Målilla 71,2 km

Höjd över havet 240 m

Hultagårds station fick sitt namn av att stationen anlades på en av Hulta gårds åkrar söderut.

Ågaren till Hulta var fabrikör P A Sandstedt, som drev en spritfabrik där. En uppfödning och försäljning av oxar i stor omfattning skedde också på Hulta gård.

En restprodukt vid spritframställningen var nämligen dranken, som var ett utmärkt foder till oxarna. Oxar och sprit var sannolikt en av anledningarna till att stationen kom till.

Dessutom låg den relativt nära Skepperstad kyrkby. Stationen sköttes av en platsvakt som samtidigt hade hand om posten.

Anna Björk f. 1898 var platschef mellan 1949 -1961.

Järnvägen utnyttjades senare också av ortens träindustrier för transport till och från Sävsjö och Vetlanda.

Sista persontåget gick 1961 och sista godståget 1962.



Hultagårds stationshus

Sävsjö Hembygdsförening

